

GURU KASHI UNIVERSITY

Master of Arts in Punjabi

Session: 2023-24

Department of Punjabi

GRADUATE OUTCOME OF THE PROGRAMME

ਐਮ.ਏ.ਪੰਜਾਬੀ ਦੀ ਡਿਗਰੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਕੋਲਸਾਹਿਤ ਅਤੇ ਸਾਹਿਤ ਸ਼ਾਸਤਰ, ਲੋਕਧਾਰਾ, ਸਭਿਆਚਾਰ, ਭਾਸ਼ਾ ਵਿਗਿਆਨ ਦੇ ਸੰਬੰਧੀ ਮੁੱਖ ਸੰਕਲਪਾਂ ਅਤੇ ਸਿਧਾਂ ਤਾਂ ਬਾਰੇ ਡੂੰਘਾ ਗਿਆਨ ਹੈ ਉਹ ਅਧਿਐਨ ਅਤੇ ਅਧਿਆਪਨ ਦੇ ਨਾਲ ਨਾਲ ਅਧਿਆਪਕ ਲੇਖਕ ਅਤੇ ਆਲੋਚਕ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਭੂਮਿਕਾ ਨਿਭਾਅ ਸਕਦੇ ਹਨ ਇਸਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਰੰਗਮੰਚ ਅਤੇ ਨਾਟਕ ਦੇ ਗਿਆਨ ਨਾਲ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਐਕਟਰ, ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਅਤੇ ਸਕ੍ਰਿਪਟ ਲੇਖਕ ਬਣ ਦੇ ਯੋਗ ਹਨ। ਸਮਕਾਲੀ ਸਮਿਜਕ ਸਮੱਸਿਆਵਾਂ ਦੇ ਸੰਦਰਭ ਵਿਚ ਲਿੰਗਪੱਖਪਾਤ, ਨਸ਼ਿਆਂ, ਗਰੀਬੀ, ਬੇਰੁਜ਼ਗਾਰੀ, ਦਲਿਤਾਂ ਦੀ ਸਥਿਤੀ, ਵਾਤਵਰਣ ਪ੍ਰਦੂਸ਼ਨ, ਕੰਨਿਆ ਭਰੂਣ ਹੱਤਿਆ, ਪ੍ਰਵਾਸ ਦੀ ਸਮੱਸਿਆ, ਭਾਸ਼ਾ ਅਤੇ ਮੀਡੀਆ ਬਾਰੇ ਚੇਤਨ ਹੋਣਗੇ। ਜਿਸ ਨਾਲ ਸਮਾਜ ਵਿਚ ਨੈਤਿਕਤਾ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿਚ ਰੱਖ ਦੇ ਹੋਏ ਸਵੱਸਥ ਸਮਾਜ ਦੀ ਸਿਰਜਣਾ ਵਿਚ ਹਿੱਸਾ ਪਾਉਣਗੇ ਅਨੁਵਾਦ ਦੇ ਗਿਆਨ ਨਾਲ ਉਹ ਅਨੁਵਾਦ ਦੇ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਹਿੱਸਾ ਪਾਉਣ ਦੇ ਯੋਗ ਹੈ। ਪੰਜਾਬੀ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਤ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਅਤੇ ਅੰਤਰਰਾਸ਼ਟਰੀ ਮੁਬਲਾ ਪ੍ਰੀਖਿਆਵਾਂ ਪਾਸ ਕਰਨ ਅਤੇ ਅਧਿਐਨ, ਅਧਿਆਪਨ, ਖੋਜ ਅਤੇ ਸਿਰਜਣਾਤਮਕਤਾ ਦੇ ਖੇਤਰਾਂ ਵਿਚ ਯੋਗਦਾਨ ਪਾਉਣ ਦੇ ਸਮਰੱਥ ਹੈ। ਉਹ ਪੰਜਾਬ ਪੰਜਾਬੀ ਤੇ ਪੰਜਾਬੀਆਤ ਨਾਲ ਜੁੜੀਆਂ ਸਾਹਿਤਕ, ਸਭਿਆਚਾਰਕ ਤੇ ਬੌਧਿਕਸਰ ਗਰਮੀਆਂਦਾ ਆਯੋਜਨ ਕਰਨ ਤੇ ਪੰਜਾਬੀ ਪ੍ਰਿੰਟ ਤੇ ਇਲੈਕਟ੍ਰਾਨਿਕ ਮੀਡੀਆ ਸੰਪਾਦਨ, ਪੱਤਰਕਾਰੀ, ਐਂਕਰਿੰਗ, ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਨ, ਵਿਚਾਰ-ਚਰਚਾ ਆਦਿ ਖੇਤਰਾਂ ਵਿਚ ਸੇਵਾਵਾਂ ਨਿਭਾਉਣ ਦੇ ਵੀਯੋਗ ਹੈ।

PROGRAMME LEARNING OUTCOMES

1. ਸਾਹਿਤ ਅਤੇ ਸੱਭਿਆਚਾਰ ਤੇ ਜਾਣੂ ਕਰਵਾਉਣਾ ਤਾ ਜੋ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਹੋਰ ਭਾਸ਼ਾਵਾਂ ਦਾ ਅਨੁਵਾਦ ਕਰ ਸਕਣ ਦੇ ਯੋਗ ਬਣਨ ਅਤੇ ਨਾਲ ਹੀ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਮਾਧਿਅਮ ਰਾਹੀਂ ਵਿਗਿਆਪਨ ਬਣਾਉਣ/ਦੇਣ ਵਿਚ ਅਹਿਮ ਭੂਮਿਕਾ ਨਿਭਾਉਣ ਦੇ ਯੋਗ ਬਣਨ।
2. ਅਧਿਆਪਨ ਦੇ ਅਧਿਐਨ ਅਤੇ ਅਧਿਆਪਨ ਦੇ ਯੋਗ ਬਣਾਉਣਾ ਤਾ ਜੋ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਦਾ ਸਰਵਪੱਖੀ ਵਿਕਾਸ ਹੋ ਸਕੇ।
3. ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨੀ ਕਲਾਵਾਂ ਜਿਵੇਂ ਥੀਏਟਰ/ਸਿਨੇਮੇ ਦੀ ਸਮਝ ਪੈਦਾ ਕਰਨਾ ਤਾ ਜੋ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਅੱਗੇ ਜਾ ਸਕੇ ਨਿਰਭਰ ਬਣ ਸਕਣ ਅਤੇ ਉਹ ਐਕਟਿੰਗ ਦੇ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਕੰਮ ਕਰਨ।
4. ਪੰਜਾਬੀ ਸਾਹਿਤ ਦੇ ਇਤਿਹਾਸ ਨਾਲ ਜੋੜਨਾ ਅਤੇ ਸਾਹਿਤ ਦੀਆਂ ਪਰਵਿਰਤੀਆਂ ਤੇ ਜਾਣੂ ਕਰਵਾਉਣਾ ਤਾ ਜੋ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਆਪਣੀ ਅਮੀਰ ਸਾਹਿਤਕ ਪ੍ਰੰਪਰਾ ਤੇ ਜਾਣੂ ਹੋਣ।
5. ਪੰਜਾਬੀ ਭਾਸ਼ਾ ਅਤੇ ਉਪ ਭਾਸ਼ਾ ਦੇ ਨਿਕਾਸ ਵਿਕਾਸ ਤੇ ਜਾਣੂ ਕਰਵਾਉਣਾ ਤਾ ਜੋ ਅਨੁਵਾਦ ਦੇ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਕੰਮ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕੇ।
6. ਵਿੱਭਿਨ ਸਭਿਆਚਾਰਾਂ ਤੇ ਜਾਣੂ ਕਰਵਾਉਣਾ ਤਾ ਜੋ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਵਿਸ਼ਵੀਕਰਨ ਦੇ ਦੌਰ ਵਿੱਚ ਦੇਸ਼ਾ ਵਿਦੇਸ਼ਾਂ ਦੀ ਸੰਸਕ੍ਰਿਤੀ ਨੂੰ ਸਮਝਣ ਦੇ ਯੋਗ ਬਣਨ।

Programme Structure

Semester – I						
Course Code	Course Title	Course Type	L	T	P	Credits
MPB101	Punjabi Sahit da Itihas	Core	4	0	0	4
MPB110	Sabhiyachar ate Lokdhara	Core	4	0	0	4
MPB107	Kisa Kav	Core	4	0	0	4
MPB105	Seminar-1	Skill based	0	0	2	1
MPB111	Creative Writing	Skill based	0	0	2	1
MPB112	Media ate Punjabi Patrkari	Skill based	2	0	0	2
Discipline Elective- I (Any one of the following)						
MPB113	Adhunik Punjabi Kavita	Discipline Elective -I	3	0	0	3
MPB106	Bhagtikaav					
Discipline Elective –II (Any one of the following)						
MPB114	Gurmat Kav	Discipline Elective-II	3	0	0	3
MPB108	Madhkali Punjabi Kavita					
Total			20	0	4	22

Semester – II						
Course Code	Course Title	Course Type	L	T	P	Credits
MPB212	Adhunka Punjabi Sahit da Itihas	Core	4	0	0	4
MPB202	Bhasha ate Bhasha Vigyan	Core	4	0	0	4
MPB213	Sabhiyachar ate Lokdhara	Core	4	0	0	4
MPB214	VivharkSamikhya	Skill based	2	0	0	2
MPB215	Anuwad	Skill based	2	0	0	2
MPB218	Literature and Ethics	Value Added Course	2	0	0	2
Discipline Elective -I (Any one of the following)						
MPB205	Adhunikpunjabikavita	Discipline Elective-I	3	0	0	3
MPB206	Punjabi Kahani					
MPB207	Punjabi Novel					
Discipline Elective II (Any one of the following)						
MPB216	Punjabi Natak ate Rangmanch	Discipline Elective -II	3	0	0	3
MPB209	Adhunikpunjabivartak					
MPB217	Parvashi Punjabi Sahit					
Total			24	0	0	24

Semester – III						
Course Code	Course Title	Course Type				Credits
			L	T	P	
MPB310	Research Methodology	Compulsory Foundation	4	0	0	4
MPB398	Research Proposal	Research Based Skill	0	0	8	4
MPB312	Ethic and IPR	Research Based Skill	4	0	0	4
MPB397	Proficiency in Teaching	Ability Enhancement	2	0	0	2
MPB314	Computer lab	Skill Based	0	0	4	2
MPB396	Service learning	Community Linkage	0	0	4	2
MPB399	xxx	MOOC	--	--	--	4
			10	0	16	22

Semester – IV						
Course Code	Course Title					
		Course Type	L	T	P	Credits
MPB401	Dissertation	Research Skill based	--	--	--	20
Total						20
Grand Total			58		12	88

Evaluation Criteria for Theory Courses

- A. Continuous Assessment: [25 Marks]
  - i. CA – I Surprise Test (Two best out of three)-10 Marks)
  - ii. CA – II Assignment(S) (10 Marks)
  - iii. CA – III Term Paper/Quiz/Presentations (05 Marks)
- B. Attendance (5 marks)
- C. Mid Semester Test: [30 Marks]
- D. End- Semester Exam : [40Marks]

Course Title: ਪੰਜਾਬੀ ਸਾਹਿਤ ਦਾ ਇਤਿਹਾਸ
Course Code: MPB101

L	T	P	Cr.
4	0	0	4

Total Hours: 60

Course Learning Outcomes: After completion of this course, the learner will be able to

1. ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਨੂੰ ਪੰਜਾਬੀ ਸਾਹਿਤ ਦੀ ਇਤਿਹਾਸਕਾਰੀ ਨਾਲ ਜੋੜਨਾ।
2. ਪੰਜਾਬੀ ਸਾਹਿਤ ਇਤਿਹਾਸ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਅਹਿਮ ਪੱਖਾਂ ਬਾਰੇ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦੇਣਾ।
3. ਪੰਜਾਬੀ ਸਾਹਿਤ ਦੇ ਸਭਿਆਚਾਰਕ ਅਤੇ ਰਾਜਸੀ ਪਰਿਪੇਖ ਪ੍ਰਤੀ ਜਾਗਰੂਕਤਾ ਪੈਦਾ ਕਰਨਾ।
4. ਪੰਜਾਬੀ ਸਾਹਿਤ ਦੀਆਂ ਧਰਾਵਾਂ ਅਤੇ ਪ੍ਰਵਿਰਤੀਆਂ ਬਾਰੇ ਆਲੋਚਨਾਤਮਕ ਸੁਝ ਪੈਦਾ ਕਰਨਾ।

Course Content

ਭਾਗ-ੳ

15hours

ਸਾਹਿਤ ਦੀ ਕਾਲ ਵੰਡ ਅਤੇ ਨਾਮਕਰਣ, ਸਾਹਿਤ ਦੀ ਇਤਿਹਾਸਕਾਰੀ ਅਤੇ ਇਤਿਹਾਸਕਾਰੀ ਦੀਆਂ ਸਮੱਸਿਆਵਾਂ

ਭਾਗ-ਅ

15 hours

ਆਦਿ -ਕਾਲੀਨ ਪੰਜਾਬੀ ਸਾਹਿਤ (ਆਰੰਭ ਤੋਂ 1500) ਈਸਵੀ ਤੱਕ

(ੳ) ਪੰਜਾਬੀ ਸਾਹਿਤ ਦਾ ਇਤਿਹਾਸਕ ਅਤੇ ਸਭਿਆਚਾਰਕ ਸੰਦਰਭ

(ਅ) ਪੂਰਵ ਨਾਨਕ ਕਾਲ ਦੀਆਂ ਸਾਹਿਤਕ ਧਾਰਾਵਾਂ: ਨਾਥ ਜੋਗੀ ਸਾਹਿਤ, ਸੂਫੀ ਕਾਵਿ, ਬੀਰ ਕਾਵਿ, ਭਗਤੀ ਕਾਵਿ ਅਤੇ ਫੁਟਕਲ ਸਾਹਿਤ

ਭਾਗ-ੲ

15 hours

(1500-1700 ਈਸਵੀ ਤੱਕ)

(ੳ) ਸੂਫੀਕਾਵਿ, ਗੁਰਮਤਿਕਾਵਿ, ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਸਾਹਿਤਕ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾ

(ਅ) ਕਿੱਸਾ ਕਾਵਿ ਅਤੇ ਬੀਰ ਕਾਵਿ

ਭਾਗ- ਸ

15 hours

ਮੱਧਕਾਲੀ ਪੰਜਾਬੀ ਸਾਹਿਤ (1700-1850 ਈਸਵੀ ਤੱਕ)

(ੳ) ਮੱਧਕਾਲੀ ਪੰਜਾਬੀ ਸਾਹਿਤ ਦਾ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਅਧਿਐਨ: ਸਾਂਝੇ ਲੱਛਣ ਅਤੇ ਝੁਕਾਅ

(ਅ) ਮੱਧਕਾਲੀ ਵਾਰਤਕ ਦੀਆਂ ਵੰਨਗੀਆਂ

Transaction Mode: Lecture, Problem Solving, blended learning, Discussion. innovative, learner centered, co-learning, self-directed, online learning, techniques etc.

ਸਹਾਇਕ ਪੁਸਤਕ ਸੂਚੀ

- ਡਾ ਸਤਨਾਮ ਸਿੰਘ ਸੰਧੂ, ਸਾਹਿਤ ਦੀ ਹੋਂਦ-ਵਿਧੀ, ਪੰਜਾਬ ਹੈ ਰੀਟੇਜ਼ਪਬਲੀਕੇਸ਼ਨ, ਪਟਿਆਲਾ,2008
- ਕਿਰਪਾਲਸਿੰਘਕਸੇਲ, ਪੰਜਾਬੀ ਸਾਹਿਤ ਦੀ ਉਤਪੱਤੀ ਤੇ ਵਿਕਾਸ, ਲਾਹੌਰ ਬੁੱਕ ਸ਼ਾਪ, ਲੁਧਿਆਣਾ,2000
- ਕਿਸ਼ਨ ਸਿੰਘ, ਸਾਹਿਤ ਦੀ ਸਮਝ, ਸੇਧਪ੍ਰਕਾਸ਼ਨ, ਨਵੀ ਦਿੱਲੀ, 1974
- ਜਸਵਿੰਦਰਸਿੰਘ, ਪੰਜਾਬੀਸਾਹਿਤਦਾਇਤਿਹਾਸ
- (ਆਧੁਨਿਕਕਾਲ19011995) ਪੰਜਾਬੀਯੂਨੀਵਰਿਸਟੀ, ਪਟਿਆਲਾ,2014
- ਪਰਮਿੰਦਰਸਿੰਘ, ਕਿਰਪਾਲਸਿੰਘਕਸੇਲ, ਅਤੇਗੋਬਿੰਦਸਿੰਘ, ਪੰਜਾਬੀਸਾਹਿਤਦੀਵਿਕਾਸ, ਲਾਹੌਰਬੁੱਕਸ਼ਾਪ, ਲੁਧਿਆਣਾ,1971
- ਡਾ ਨਰੇਸ਼ ਸ਼ਾਹ ਹੁਸੈਨ, ਜੀਵਨ ਤੇ ਰਚਨਾ, ਨੈਸ਼ਨਲ ਬੁੱਕ ਟਰੱਸਟ, ਦਿੱਲੀ
- ਰਤਨ ਸਿੰਘ ਜੱਗੀ, ਸ਼ਾਹ ਮੁਹੰਮਦ, ਨੈਸ਼ਨਲ ਬੁੱਕ ਟਰੱਸਟ, ਦਿੱਲੀ
- ਮਹਿੰਦਰ ਕੌਰ ਗਿੱਲ, ਪੰਦਰਵੀ ਸਦੀ ਤੱਕ ਦਾ ਚਿਣਵਾ ਪੰਜਾਬੀ ਸਾਹਿਤ, ਨੈਸ਼ਨਲ ਬੁੱਕ ਟਰੱਸਟ, ਦਿੱਲੀ

Course Title: ਸਭਿਆਚਾਰ ਅਤੇ ਲੋਕਧਾਰਾ
Course Code: MPB110

L	T	P	Cr.
4	0	0	4

Total Hours: 60

Course Learning Outcomes: After completion of this course, the learner will be able to

1. ਪੰਜਾਬੀ ਸਮਾਜ ਦੇ ਸਭਿਆਚਾਰਕ ਪਿਛੋਕੜ ਦੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦੇਣਾ।
2. ਵਿਭਿੰਨ ਸਭਿਆਚਾਰਾਂ ਦੀ ਵਿਭਿੰਨਤਾ ਨੂੰ ਸਮਝਣਾ।
3. ਸਭਿਆਚਾਰਕ ਜੜਾਂ ਨਾਲ ਜੁੜਨਗੇ।
4. ਪੰਜਾਬੀ ਸਭਿਆਚਾਰ ਦੀਆਂ ਦੀਆਂ ਨਿਸ਼ਾਨੀਆਂ ਅਤੇ ਵਿਭਿੰਨ ਚਣੌਤੀਆਂ ਦੀ ਪੜਚੋਲ ਕਰਨਗੇ।

Course Content

ਭਾਗ-ੳ

15 hours

ਸਭਿਆਚਾਰ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬੀ ਸਭਿਆਚਾਰ

ਸਭਿਆਚਾਰ: ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਅਤੇ ਲੱਛਣ

ਸਭਿਆਚਾਰ ਦੇ ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਅੰਗ

ਸਭਿਆਚਾਰ ਅਤੇ ਹੋਰ ਅਨੁਸ਼ਾਸਨ

ਪੰਜਾਬੀ ਸਭਿਆਚਾਰ ਦਾ ਸਰੂਪ

ਭਾਗ-ਅ

15 hours

ਪੰਜਾਬੀ ਸਭਿਆਚਾਰ ਦਾ ਪਿਛੋਕੜ

ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਭੂਗੋਲਿਕ ਸਥਿਤੀ

ਪੰਜਾਬ ਦਾ ਇਤਿਹਾਸਕ ਪੱਖ

ਪੰਜਾਬੀ ਸਭਿਆਚਾਰ ਦੇ ਪਛਾਣ

ਭਾਗ-ੲ

15 hours

ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਲੋਕ ਨਾਟ, ਨਾਚ, ਮੇਲੇ ਅਤੇ ਤਿਉਹਾਰ

ਲੋਕ ਨਾਟ: ਸਾਂਗ, ਨਕਲਾਂ, ਜਾਗੋ

ਲੋਕ ਨਾਚ: ਭੰਗੜਾ, ਗਿੱਧਾ, ਸੰਮੀ, ਲੁੱਡੀ

ਤਿਉਹਾਰ: ਵਿਸਾਖੀ, ਲੋਹੜੀ ਰੱਖੜੀ

ਮੇਲੇ: ਜਰਗ, ਛਪਾਰ, ਜਗਰਾਵਾਂ

ਭਾਗ-ਸ

ਸਭਿਆਚਾਰਕ ਰੂਪਾਂਤਰਣ

15 hours

ਪੰਜਾਬੀ ਸਭਿਆਚਾਰ ਦਿਸ਼ਾ ਤੇ ਦਸ਼ਾ

ਪੰਜਾਬੀ ਸਭਿਆਚਾਰ ਅਤੇ ਵਿਸ਼ਵੀਕਰਨ

ਪੰਜਾਬੀ ਸਭਿਆਚਾਰ ਦੇ ਸਨਮੁੱਖ ਚੁਣੌਤੀਆਂ

Transaction Mode: Lecture, Problem Solving, blended learning, Discussion, innovative, learner centered, co-learning, self-directed, online learning, techniques etc.

ਸਹਾਇਕ ਪੁਸਤਕ ਸੂਚੀ

- ਗੁਰਬਖਸ਼ ਸਿੰਘ ਫਰੈਕ, ਸਭਿਆਚਾਰ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬੀ ਸਭਿਆਚਾਰ, ਵਾਰਿਸ ਸ਼ਾਹ ਫਾਊਂਡੇਸ਼ਨ, ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ 1992
- ਡਾ ਜਸਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ, ਪੰਜਾਬੀ ਸਭਿਆਚਾਰ: ਪਹਿਚਾਣ ਚਿੰਨ੍ਹ, ਗਰੇਸੀਅਸ ਬੁੱਕ, ਪਟਿਆਲਾ 1990
- ਜਗੀਰ ਸਿੰਘ ਨੂਰ, ਪੰਜਾਬੀ ਸਭਿਆਚਾਰ: ਮੂਲ ਪਹਿਚਾਣ, ਨੈਸ਼ਨਲ ਟ੍ਰਸਟ, ਦਿੱਲੀ 2006
- ਜੀਤ ਸਿੰਘ ਜੋਸ਼ੀ, ਸਭਿਆਚਾਰ ਅਤੇ ਲੋਕਧਾਰਾ, ਵਾਰਿਸ ਸ਼ਾਹ ਫਾਊਂਡੇਸ਼ਨ, ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ 2011
- ਖੋਜ ਪੱਤ੍ਰਿਕਾ, ਪੰਜਾਬੀ ਸਭਿਆਚਾਰ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਅੰਕ 42, ਪੰਜਾਬੀ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ, ਪਟਿਆਲਾ
- ਪੰਜਾਬੀ ਦੁਨੀਆ, ਸਭਿਆਚਾਰ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਅੰਕ, ਭਾਸ਼ਾ ਵਿਭਾਗ, ਪਟਿਆਲਾ

Course Title: ਕਿੱਸਾ ਕਾਵਿ
Course Code: MPB107

L	T	P	Cr.
4	0	0	4

Total Hours: 60

Course Learning Outcomes: After completion of this course, the learner will be able to

1. ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਪੰਜਾਬੀ ਕਾਵਿ ਦੀਆਂ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾਵਾਂ ਦੇ ਰੂ- ਬ- ਰੂ ਹੋਣਗੇ।
- 2 ਪੰਜਾਬੀ ਕਿੱਸਾ ਕਾਵਿ ਰਾਹੀ ਉਸ ਸਮੇਂ ਸਮਾਜਿਕ, ਧਾਰਮਿਕ ਰਾਜਨੀਤਿਕ ਅਤੇ ਆਰਥਿਕ ਹਾਲਤਾਂ ਨੂੰ ਸਮਝਣ ਦੇ ਯੋਗ ਬਣਨਗੇ ।
- 3 ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਅੰਦਰ ਪੰਜਾਬੀ ਵਿਰਸੇ ਦੀ ਮਹਾਨਤ ਨੂੰ ਸਮਝਣ ਅਤੇ ਮਾਨਣ ਦੀ ਸੂਝ ਪੈਦਾ ਹੋਵੇਗੀ ।
- 4 ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਅੰਦਰ ਪੰਜਾਬੀ ਕਿੱਸਾ ਕਾਵਿ ਰਾਹੀ ਲੌਕਿਕ ਅਤੇ ਪਰਾਲੌਕਿਕ ਤਰਕ ਯੁਕਤ ਕਦਰਾਂ-ਕੀਮਤਾਂ ਦਾ ਸੰਚਾਰ ਹੋਵੇਗਾ।
- 5 ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਅੰਦਰ ਪੰਜਾਬੀ ਕਿੱਸਾ ਕਾਵਿ ਰਾਹੀਂ ਪੰਜਾਬੀ ਸਾਹਿਤ, ਸਭਿਆਚਾਰ ਅਤੇ ਵਿਰਸੇ ਸੰਬੰਧੀ ਸੂਝ ਪੈਦਾ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਪੰਜਾਬੀ ਬੋਲੀ ਪ੍ਰਤੀ ਮਾਨ ਅਤੇ ਸਨਮਾਨ ਦੀਆਂ ਭਾਵਨਾਵਾਂ ਦਾ ਸੰਚਾਰ ਹੋਵੇਗਾ।

Course Content

ਭਾਗ-ੳ ਪੰਜਾਬੀ ਕਿਸਾ : ਸਿਧਾਂਤ ਇਤਿਹਾਸ ਤੇ ਪ੍ਰਵਿਰਤੀਆਂ	15 hours
ਭਾਗ-ਅ ਹਾਸਮ: ਸੱਸੀ	15 hours
ਭਾਗ-ੲ ਕਾਦਰਯਾਰ: ਪੂਰਨ ਭਗਤ	15 hours
ਭਾਗ-ਸ ਹੀਰ , ਦਮੋਦਰ	15 hours

Transaction Mode: Lecture, Problem Solving, blended learning, Discussion innovative, learner centered, co-learning, self-directed, online learning, techniques etc.

ਸਹਾਇਕ ਪੁਸਤਕ ਸੂਚੀ

- ਅਮਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਕਾਂਗ, ਕਿੱਸਾ ਸੰਸਾਰ, ਨਾਨਕ ਸਿੰਘ ਪੁਸਤਕ ਮਾਲਾ, ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ 1985
- ਖੋਜ ਪੱਤ੍ਰਿਕਾ, ਕਿੱਸਾ ਕਾਵਿ ਅੰਕ) ਪੰਜਾਬੀ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ, ਪਟਿਆਲਾ 1999
- ਬਲਦੇਵ ਸਿੰਘ ਬਦਨ, ਰਵੀਦਾਸ ਬਾਣੀ ਵਿਚਾਰ, ਨਵਯੁੱਗ ਪਬਲਿਸ਼ਰਜ਼, ਦਿੱਲੀ 2013
- ਪ੍ਰਸ਼ੋਤਮ ਅਗਰਵਾਲ, ਸਾਖੀ ਔਰ ਸ਼ਬਦ, ਨੈਸ਼ਨਲ ਬੁੱਕ ਟਰੱਸਟ, ਇੰਡੀਆ, 2007
- ਗੁਲਜ਼ਾਰ ਸਿੰਘ ਕੰਗ, ਭਗਤਾਂ ਦੇ ਜੀਵਨ ਚਰਿੱਤਰ, ਲੋਕਗੀਤ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਨ 2011
- ਜਗਬੀਰ ਸਿੰਘ, ਮੱਧਕਾਲੀ ਸ਼ਬਦ ਸਭਿਆਚਾਰ, ਰਵਿੰਦਰ ਪਬਲੀਕੇਸ਼ਨ, ਦਿੱਲੀ, 1989
- ਜਸਵੰਤ ਸਿੰਘ ਜਫਰ, ਭਗਤ ਸਤਿਗੁਰੂ ਹਮਾਰ, ਚੇਤਨਾ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਨ, ਲੁਧਿਆਣਾ, 2011

Course Title: ਸੈਮੀਨਾਰ
Course Code: MPB105

L	T	P	Cr.
0	0	2	1

Total Hours: 30

Course Learning Outcomes: After completion of this course, the learner will be able to

1. ਸਰੋਕਾਰਾਂ ਬਾਰੇ ਜਾਣਗੇ। ਸਮੱਸਿਆ ਦੀ ਪਛਾਣ ਕਰਨੀ
2. ਵਿਸ਼ੇ ਦੀ ਸਮੱਸਿਆ ਨੂੰ ਸਮਝਣਗੇ ਅਤੇ ਸਮਾਧਾਨ ਲੱਭਣਗੇ।
3. ਵੱਖ-ਵੱਖ ਵਿਸ਼ਿਆਂ ਦੇ ਟੂਲਜ਼ ਦੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨਗੇ।
4. ਆਪਣੇ ਵਿਸ਼ੇ ਦੀ ਸਾਰਥਿਕਤਾ ਨੂੰ ਲੱਭਣਾ ਅਤੇ ਪੇਸ਼ ਕਰਨਾ

Course Content

Students will be given a topic related to recent Trends in Punjabi Literature and they will submit a report consisting of salient features about the topic. They will also prepare and submit PPT and deliver a seminar on the topic

The criteria of evaluation will be

1. significance and feasibility of the problem	10
2. Method and procedure for the research	10
3. project Report	10
4. VIVA	20
Total Marks	50.

Course Title: Creative Writing (ਰਚਨਾਤਮਕ ਲੇਖਣ)
Course Code: MPB111

L	T	P	Cr.
0	0	0	1

Total Hours: 30

Course Learning Outcomes: After completion of this course, the learner will be able to

1. ਸਾਹਿਤ ਦੇ ਵਿਭਿੰਨ ਰੂਪਾਂ ਨੂੰ ਸਮਝਣ ਦੇ ਸਮਰਥ ਹੋਣਗੇ।
2. ਆਪਣੀਆਂ ਭਾਵਨਾਵਾਂ ਅਤੇ ਵਿਚਾਰਾਂ ਦੇ ਪ੍ਰਗਟਾਵੇ ਲਈ ਸਾਹਿਤਕ ਰੂਪਾਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਨ ਦੇ ਸਮਰਥ ਹੋਣਗੇ।

Course Content

ਭਾਗ-ੳ

10 hours

ਸਾਹਿਤ ਸਿਰਜਣਾ ਦੇ ਬੁਨਿਆਦੀ ਨੁਕਤੇ

ਸਾਹਿਤ ਦੀ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ, ਸਰੂਪ ਅਤੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾਵਾਂ

ਸਾਹਿਤ ਅਤੇ ਸਮਾਜ ਪਰਸਪਰ ਅੰਤਰ ਸੰਬੰਧ

ਸਾਹਿਤ ਅਤੇ ਹੋਰ ਅਨੁਸ਼ਾਸ਼ਨ: ਮਨੋਵਿਗਿਆਨ, ਦਰਸ਼ਨ ਸ਼ਾਸਤਰ, ਅਤੇ ਸਮਾਜ ਸ਼ਾਸਤਰ

ਭਾਗ-ਅ

5 hours

ਕਾਵਿ ਲੇਖਣ

ਕਵਿਤਾ: ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ, ਰੂਪ ਅਤੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾਵਾਂ

ਕਾਵਿ ਭਾਸ਼ਾ, ਕਾਵਿ ਬਿੰਬ ਅਤੇ ਪ੍ਰਤੀਕ, ਛੰਦ, ਬਹਿਰ,

ਗੀਤ, ਗਜ਼ਲ ਅਤੇ ਖੁੱਲੀ ਕਵਿਤਾ ਦੀ ਸਿਰਜਣਾ ਕਰਨਾ।

ਭਾਗ-ੲ

10 hours

ਕਹਾਣੀ ਲੇਖਣ

ਨਿੱਕੀ ਕਹਾਣੀ: ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ, ਸਰੂਪ ਅਤੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾਵਾਂ

ਕਥਾਨਕ, ਪਾਤਰ ਚਿਤਰਣ, ਵਾਰਤਾਲਾਪ ਅਤੇ ਸ਼ੈਲੀ

ਨਿੱਕੀ ਕਹਾਣੀ ਲੇਖਣ

ਭਾਗ- ਸ

5 hours

ਨਿਬੰਧ ਲੇਖਣ

ਨਿਬੰਧ: ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ, ਸਰੂਪ, ਅਤੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾਵਾਂ

ਵਿਸ਼ੇ ਦੀ ਚੋਣ ਅਤੇ ਲੋੜੀਂਦੀ ਸਮੱਗਰੀ

Transaction Mode: Lecture, Problem Solving, blended learning, Discussion, innovative, learner centered, co-learning, self-directed, online learning, techniques etc.

ਸਹਾਇਕ ਪੁਸਤਕ ਸੂਚੀ

- ਡਾ ਸਤਨਾਮ ਸਿੰਘ ਸੰਧੂ, ਸਾਹਿਤ ਦੀ ਹੋਂਦ-ਵਿਧੀ, ਪੰਜਾਬ ਹੈਰੀਟੇਜ ਪਬਲੀਕੇਸ਼ਨ, ਪਟਿਆਲਾ, 2008
- ਕਿਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਕਸੇਲ, ਪੰਜਾਬੀ ਸਾਹਿਤ ਦੀ ਉਤਪੱਤੀ ਤੇ ਵਿਕਾਸ, ਲਾਹੌਰ ਬੁੱਕ ਸ਼ਾਪ, ਲੁਧਿਆਣਾ, 2004
- ਕਿਸ਼ਨ ਸਿੰਘ, ਸਾਹਿਤ ਦੀ ਸਮਝ, ਸੇਧ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਨ, ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ, 1974
- ਜਸਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ, ਪੰਜਾਬੀ ਸਾਹਿਤ ਦਾ ਇਤਿਹਾਸ (ਆਧੁਨਿਕ ਕਾਲ 1901-1995) ਪੰਜਾਬੀ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ, ਪਟਿਆਲਾ, 2014
- ਬਲਬੀਰ ਸਿੰਘ ਦਿਲ, ਪੰਜਾਬੀ ਨਿੱਬਧ: ਸਰੂਪ ਸਿਧਾਂਤ ਅਤੇ ਵਿਕਾਸ, ਪੰਜਾਬੀ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ, ਪਟਿਆਲਾ, 1991
- ਮਨਜੀਤ ਸਿੰਘ, ਸਾਹਿਤ-ਸੰਰਚਨਾ ਸਿਸਟਮ ਅਤੇ ਪਰਿਵਚਨ ਆਰਸੀ ਪਬਲਿਸ਼ਰਜ਼, ਦਿੱਲੀ 2003

Course Title: ਮੀਡੀਆ ਅਤੇ ਪੱਤਰਕਾਰੀ
Course Code: MPB112

L	T	P	Cr.
2	0	0	2

Total Hours: 30

Course Learning Outcomes: After completion of this course, the learner will be able to

1. ਮੀਡੀਆ ਅਤੇ ਪੱਤਰਕਾਰੀ ਦੇ ਖੇਤਰਾਂ ਸੰਬੰਧੀ ਮੁਢਲਾ ਗਿਆਨ ਹਾਸਲ ਕਰਨਗੇ।
2. ਪੰਜਾਬੀ ਮੀਡੀਆ ਦੇ ਇਤਿਹਾਸ, ਵਿਭਿੰਨ ਰੂਪਾਂ ਤੇ ਪੱਖਾਂ ਨੂੰ ਸਮਝਣ ਦੇ ਸਮਰਥ ਹੋਣਗੇ।
3. ਪੱਤਰਕਾਰੀ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤਕ ਸਰੂਪ ਦੀ ਸਪੱਸ਼ਟਤਾ ਦੁਆਰਾ ਪੰਜਾਬੀ ਪੱਤਰਕਾਰੀ ਦੇ ਇਤਿਹਾਸਕ ਵਿਕਾਸ ਤੋਂ ਜਾਣੂ ਹੋਣਗੇ
4. ਪੰਜਾਬੀ ਰੇਡੀਓ ਅਤੇ ਟੈਲੀਵਿਜ਼ਨ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤਕ ਪਹਿਲੂਆਂ ਅਤੇ ਵਿਕਾਸ-ਰੇਖਾ ਨੂੰ ਉਲੀਕ ਸਕਣਗੇ।

Course Content

ਭਾਗ-ੳ

10 hours

ਪੰਜਾਬੀ ਜਨ-ਸੰਚਾਰ: ਜਨ-ਸੰਚਾਰ ਦੀਆਂ ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਦਾ ਇਤਿਹਾਸ, ਵਿਭਿੰਨ ਰੂਪ ਅਤੇ ਵਿਚਾਰਧਾਰੀ ਪਰਿਪੇਖ (ਪੰਜਾਬੀ ਦੇ ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਅਖਬਾਰਾਂ ਅਤੇ ਰਸਿਲਿਆਂ ਬਾਰੇ ਜਾਣਕਾਰੀ ਇਕੱਠੀ ਕਰਨਾ)

ਭਾਗ-ਅ

5 hours

ਪੰਜਾਬੀ ਪੱਤਰਕਾਰੀ : ਸਿਧਾਂਤ, ਇਤਿਹਾਸ ਅਤੇ ਪ੍ਰਵਿਰਤੀਆਂ; ਲੇਖ ਰਚਨਾ ਅਤੇ ਗੀਵਿਊ; ਸਾਹਿਤਕ ਪੱਤਰਕਾਰੀ (ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਸਮਾਗਮਾਂ ਦੀਆਂ ਦੀ ਪ੍ਰੈਸ ਰਿਪੋਰਟ ਤਿਆਰ ਕਰਨਾ)

ਪੰਜਾਬੀ ਰੇਡੀਓ ਅਤੇ ਟੈਲੀਵਿਜ਼ਨ : ਸਿਧਾਂਤ, ਇਤਿਹਾਸ ਅਤੇ ਪ੍ਰਵਿਰਤੀਆਂ (ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮਾਂ ਬਾਰੇ ਆਡੀਓ ਰਿਪੋਰਟ ਤਿਆਰ ਕਰਨਾ) ਭਾਗ-ਸ 5 hours

ਵਿਸ਼ਵੀਕਰਨ ਤੇ ਪੰਜਾਬੀ ਮੀਡੀਆ (ਪੰਜਾਬੀ ਸ਼ੈਸ਼ਲ ਮੀਡੀਆ ਬਾਰੇ ਵਿਚਾਰ-ਚਰਚਾ)

Transaction Mode: Lecture, Problem Solving, blended learning, Discussion, innovative, learner centered, co-learning, self-directed, online learning, techniques etc.

ਸਹਾਇਕ ਪੁਸਤਕ ਸੂਚੀ

- ਕਮਲੇਸ਼ ਉਪਲ, ਟੀ. ਵੀ. ਅਤੇ ਸਮਾਚਾਰ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਤੇ ਸੰਪਾਦਨ, ਪੰਜਾਬੀ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ, ਪਟਿਆਲਾ, 1995.
- ਅਮਰਜੀਤ ਵੜੈਚ, ਇਹ ਅਕਾਸ਼ਵਾਣੀ ਏ, ਪੰਜਾਬੀ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ, ਪਟਿਆਲਾ, 1995.
- ਹਰਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਵਾਲੀਆ, ਪੱਤਰਕਾਰੀ ਤੇ ਜਨ-ਸੰਚਾਰ, ਮਦਾਨ ਪਬਲਿਸਿੰਗ

Course Title: **ਆਧੁਨਿਕ ਪੰਜਾਬੀ ਕਵਿਤਾ**
 Course Code: MPB113

L	T	P	Cr.
3	0	0	3

Total Hours: 30

Course Learning Outcomes: After completion of this course, the learner will be able to

1. ਕਵਿਤਾ ਦੇ ਤੱਤਾਂ ਕਲਾ, ਕਲਪਨਾ, ਚਿਨ੍ਹ ਵਿਸ਼ਾ ਬਾਰੇ ਜਾਣਕਾਰੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨਗੇ।
2. ਆਧੁਨਿਕ ਪੰਜਾਬੀ ਕਵਿਤਾ ਬਾਰੇ ਜਾਣਕਾਰੀ ਹਾਸਲ ਕਰਨਗੇ
3. ਕਵਿਤਾ ਨੂੰ ਸਮਝਣ ਅਤੇ ਕਵਿਤਾ ਰਚਨਾ ਵਿਚ ਰੁਚੀ ਪੈਦਾ ਹੋਵੇਗੀ।
4. ਆਧੁਨਿਕ ਪੰਜਾਬੀ ਕਵੀਆਂ ਬਾਰੇ ਜਾਣਕਾਰੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨਗੇ।
5. ਕਵਿਤਾ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤਕ ਅਤੇ ਵਿਹਾਰਕ ਪੱਖਾਂ ਨੂੰ ਸਮਝਣਗੇ।

Course Content

ਭਾਗ-ੳ

10hours

ਆਧੁਨਿਕਤਾ ਅਤੇ ਆਧੁਨਿਕ ਬੋਧ
 ਆਧੁਨਿਕ ਪੰਜਾਬੀ ਕਾਵਿ
 1900 ਤੋਂ 1947 ਤੱਕ ਦੀ ਆਧੁਨਿਕ ਪੰਜਾਬੀ ਕਵਿਤਾ
 1947 ਤੋਂ ਪਿੱਛੋਂ ਦੀ ਆਧੁਨਿਕ ਪੰਜਾਬੀ ਕਵਿਤਾ

ਭਾਗ-ਅ

5hours

ਖੁੱਲੇ ਮੈਦਾਨ, ਪ੍ਰੇ ਪੂਰਨ ਸਿੰਘ,

ਭਾਗ-ੲ

10hours

ਮੇਰੀ ਚੋਣਵੀ ਕਵਿਤਾ, ਮੋਹਨ ਸਿੰਘ

ਭਾਗ-ਸ

5hours

ਬਾਵਾ ਬਲਵੰਤ, ਸੁਰੰਧ ਸਮੀਰ

Transaction Mode: Lecture, Problem Solving, blended learning, Discussion innovative, learner centered, co-learning, self-directed, online learning, techniques etc.

ਸਹਾਇਕ ਪੁਸਤਕ ਸੂਚੀ

- ਆਧੁਨਿਕ ਪੰਜਾਬੀ ਕਵਿਤਾ ਦਾ ਕਾਵਿ ਸ਼ਾਸਤਰ, ਆਰਸੀ ਪਬਲੀਕੇਸ਼ਨ, ਦਿੱਲੀ, 1997

- ਕਰਮਜੀਤ ਸਿੰਘ ਆਧੁਨਿਕ ਪੰਜਾਬੀ ਕਾਵਿ ਧਾਰਾਵਾਂ ਦੇ ਵਿਚਾਰਧਾਰਾਈ ਪਰਿਪੇਖ, ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ, ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ 1982
- ਸੁਹਿੰਦਰਬੀਰ, ਆਧੁਨਿਕ ਪੰਜਾਬੀ ਕਾਵਿ: ਥੀਮ ਅਤੇ ਰੂਪਕਾਰ, ਵਾਰਿਸ ਸ਼ਾਹ ਫਾਊਂਡੇਸ਼ਨ, ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ 1998
- ਸਤਿੰਦਰ ਸਿੰਘ, ਆਧੁਨਿਕ ਪੰਜਾਬੀ ਕਾਵਿ ਰੂਪ ਅਧਿਐਨ, ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ, ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ 1980
- ਪੂਰਨ ਸਿੰਘ, ਖੁੱਲੇ ਮੈਦਾਨ, ਲਾਹੌਰ ਬੁੱਕ ਸ਼ਾਪ, ਲੁਧਿਆਣਾ
- ਮੋਹਨ ਸਿੰਘ, ਮੇਰੀ ਚੋਣਵੀ ਕਵਿਤਾ, ਆਰਸੀ ਪਬਲੀਕੇਸ਼ਨ, ਦਿੱਲੀ
- ਬਾਵਾ ਬਲਵੰਤ, ਸੁਗੰਧ ਸਮੀਰ, ਨਵਯੁੱਗ ਪਬਲਿਸ਼ਰਜ਼, ਦਿੱਲੀ

Course Title: ਭਗਤੀ ਕਾਵਿ

Course Code: MPB106

L	T	P	Cr.
3	0	0	3

Total Hours: 45

Course Learning Outcomes: After completion of this course, the learner will be able to

1. ਭਗਤੀ ਅਤੇ ਭਗਤੀ ਕਾਵਿ-ਧਾਰਾ ਦੇ ਸੰਕਲਪ, ਸਿਧਾਂਤ ਅਤੇ ਅਧਾਰਾਂ ਸੰਬੰਧੀ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੋਣਗੇ।
2. ਭਗਤੀ ਪਰੰਪਰਾ ਦੀ ਉੱਤਰੀ ਸ਼ਾਖਾ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬੀ ਸਾਹਿਤ ਉੱਤੇ ਇਸ ਦੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਪ੍ਰਭਾਵਾਂ ਨੂੰ ਪਛਾਣ ਸਕਣਗੇ।
3. ਪੰਜਾਬੀ ਸਾਹਿਤ ਦੀਆਂ ਮੱਧਕਾਲੀ ਧਾਰਾਵਾਂ ਵਿਚ ਭਗਤੀ ਕਾਵਿ ਧਾਰਾ ਦੀ ਵਿਲੱਖਣ ਦੇਣ ਤੋਂ ਜਾਣੂ ਹੋਣਗੇ।
4. ਭਗਤ ਕਵੀਆਂ ਦੀਆਂ ਰਚਨਾਵਾਂ ਦੇ ਹਵਾਲੇ ਨਾਲ ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚਲੇ ਵਿਚਾਰਧਾਰਾਈ ਪਾਸਾਰਾਂ ਨੂੰ ਉਲੀਕਣ ਦੇ ਸਮਰੱਥ ਹੋਣਗੇ।

ਭਾਗ-ੳ

10 hours ਭਗਤੀ

ਅੰਦੋਲਨ ਅਤੇ ਭਗਤੀ ਕਾਵਿ ਧਾਰਾ ਪਿਛੇਕੜ, ਸਿਧਾਂਤ ਅਤੇ ਇਤਿਹਾਸ
ਭਗਤੀ ਸੰਕਲਪ ਸਰੂਪ ਅਤੇ ਪ੍ਰਕਾਰ ਨਿਰਗੁਣ ਅਤੇ ਸਰਗੁਣ ਭਗਤੀ ਪਰੰਪਰਾ
ਭਗਤੀ ਪਰੰਪਰਾ ਅਤੇ ਭਗਤੀ ਸਾਹਿਤ

ਭਾਗ-ਅ

15 hours ਭਗਤ ਕਬੀਰ

: ਬਾਵਣ ਅੱਖਰੀ (ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਵਿਚ ਦਰਜ)
ਭਗਤ ਕਬੀਰ ਜੀ ਜੀਵਨ ਰਚਨਾ
ਬਾਵਣ ਅੱਖਰੀ : ਵਿਧਾਗਤ ਸਰੂਪ ਅਤੇ ਵਿਸ਼ਾਗਤ ਪਾਸਾਰ
ਭਗਤ ਕਬੀਰ ਦੀ ਵਿਚਾਰਧਾਰਾ ਅਤੇ ਭਗਤੀ ਦਰਸ਼ਨ

ਭਾਗ-ੲ

10 hours

ਭਗਤ ਰਵੀਦਾਸ : ਜੀਵਨ ਰਚਨਾ

ਬਾਵਣ ਅੱਖਰੀ : ਵਿਧਾਗਤ ਸਰੂਪ ਅਤੇ ਵਿਸ਼ਾਗਤ ਪਾਸਾਰ
ਭਗਤ ਰਵੀਦਾਸ ਦੀ ਵਿਚਾਰਧਾਰਾ ਅਤੇ ਭਗਤੀ ਦਰਸ਼ਨ

ਭਾਗ-ਸ

10hours

ਭਗਤ ਨਾਮਦੇਵ : ਬਾਣੀ (ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਵਿਚ ਦਰਜ)

ਭਗਤ ਨਾਮਦੇਵ : ਜੀਵਨ ਰਚਨਾ

ਭਗਤ ਨਾਮਦੇਵ : ਵਿਧਾਗਤ ਸਰੂਪ ਅਤੇ ਵਿਸ਼ਾਗਤ ਪਾਸਾਰ

ਭਗਤ ਨਾਮਦੇਵ : ਦੀ ਵਿਚਾਰਧਾਰਾ ਅਤੇ ਭਗਤੀ ਦਰਸ਼ਨ

Transaction Mode: Lecture, Problem Solving, blended learning, Discussion innovative, learner centered, co-learning, self-directed, online learning, techniques etc.

ਸਹਾਇਕ ਪੁਸਤਕ ਸੂਚੀ

- ਸਿੰਗਲ, ਧਰਮਪਾਲ, ਗੁਰੂਰਵੀਦਾਸ: ਜੀਵਨ ਤੇ ਵਿਚਾਰ, ਲੋਕਗੀਤ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਨ, ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ 1975
- ਖੋਜਪਤ੍ਰਿਕਾ (ਭਗਤ ਬਾਣੀ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਅੰਕ), ਪਬਲੀਕੇਸ਼ਨ ਬਿਊਰੋ, ਪੰਜਾਬੀ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ, ਪਟਿਆਲਾ।
- ਜੋਧ ਸਿੰਘ, ਭਗਤ ਨਾਮਦੇਵ ਤਥਾ ਹੋਰ ਭਗਤ: ਜੀਵਨ ਤੇ ਰਚਨਾ, ਪਬਲੀਕੇਸ਼ਨ ਬਿਊਰੋ, ਪੰਜਾਬੀ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ, ਪਟਿਆਲਾ।
- ਮੋਹਨ ਸਿੰਘ, ਗੁਰੂ ਅਤੇ ਭਗਤੀ ਅੰਦੋਲਨ, ਮਨਦੀਪ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਨ, ਦਿੱਲੀ।
- ਪ੍ਰੋ. ਬ੍ਰਹਮਜਗਦੀਸ਼, ਭਗਤ ਕਬੀਰ ਜੀ, ਜੀਵਨ, ਵਿਚਾਰਧਾਰਾ ਅਤੇ ਬਾਣੀ, 2005
- ਦੇਵਿੰਦਰ ਕੁਮਾਰੀ ਮਹਿੰਦਰੂ, ਭਗਤੀ ਕਾਲ ਦੇ ਸੰਤਾਂ ਦੀ ਸੰਪਰਦਾਇਕ ਸਦਭਾਵਨਾ, ਭਾਸ਼ਾ ਵਿਗਿਆਨ 1999
- ਗੰਗਾ ਸਿੰਘ, ਸਿਖ ਧਰਮ ਫਿਲਾਸਫੀ, ਸਿੰਘ ਬ੍ਰਦਰਜ਼, ਬਜਾਰ ਮਾਈ ਸੇਵਾਂ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ 2008
- ਅਮਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਕਾਂਗ, ਕਿੱਸਾ ਸੰਸਾਰ, ਨਾਨਕ ਸਿੰਘ ਪੁਸਤਕ ਮਾਲਾ, ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ 1985

Course Title: ਗੁਰਮਤਿ ਕਾਵਿ

Course Code: MPB114

L	T	P	Cr.
3	0	0	3

Total Hours: 45

Course Learning Outcomes: After completion of this course, the learner will be able to

1. ਸਾਹਿਤ ਦੀ ਮਹੱਤਤਾ ਨੂੰ ਦੇਖਦੇ ਹੋਏ ਗੁਰਮਤਿ ਸਾਹਿਤ ਸਾਹਿਤ ਦਾ ਸਮਾਂ ਜੋ ਪੰਜਾਬੀ ਸਾਹਿਤ ਦਾ ਸੁਨਹਿਰੀ ਯੁੱਗ ਹੈ ਬਾਰੇ ਸਮਝਣ ਦੇ ਯੋਗ ਬਣਨਗੇ।
2. ਮੱਧਕਾਲੀ ਪੰਜਾਬੀ ਕਵਿਤਾ ਰਾਹੀਂ ਉਸ ਸਮੇਂ ਦੀਆਂ ਧਾਰਮਿਕ, ਸਮਾਜਿਕ, ਰਾਜਨੀਤਕ ਅਤੇ ਆਰਥਿਕ ਹਾਲਤਾਂ ਨੂੰ ਸਮਝਣ ਦੇ ਯੋਗ ਬਣਨਗੇ।
3. ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਅੰਦਰ ਪੰਜਾਬੀ ਵਿਰਸੇ ਦੀ ਮਹਾਨਤਾ ਨੂੰ ਸਮਝਣ ਅਤੇ ਮਾਨਣ ਦੀ ਸੂਝ ਪੈਦਾ ਹੋਵੇਗੀ।

4. ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਅੰਦਰ ਮੱਧਕਾਲੀਨ ਪੰਜਾਬੀ ਸਾਹਿਤ ਰਾਹੀਂ ਅਧਿਆਤਮਕ ਤਰਕ ਯੁਕਤ ਅਤੇ ਨੈਤਿਕ ਕਦਰਾਂ-ਕੀਮਤਾਂ ਦਾ ਸੰਚਾਰ ਹੋਵੇਗਾ।

Course Content

ਭਾਗ-ੳ

15hours ਗੁਰਮਤਿ ਕਾਵਿ : ਸਿਧਾਂਤ, ਇਤਿਹਾਸ ਅਤੇ ਪ੍ਰਵਿਰਤੀਆਂ

ਭਾਗ-ਅ

10 hours

ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ; ਆਸਾ ਦੀ ਵਾਰ

ਭਾਗ-ੲ

10 hours ਅਮਰ ਦਾਸ; ਆਨੰਦ ਸਾਹਿਬ

ਭਾਗ-ਸ

10 hours ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਦੇਵ ਜੀ; ਸੁਖਮਨੀ ਸਾਹਿਬ

Transaction Mode: Lecture, Problem Solving, blended learning, Discussion innovative, learner centered, co-learning, self-directed, online learning, techniques etc.

ਸਹਾਇਕ ਪੁਸਤਕ ਸੂਚੀ

- ਸਾਹਿਬ ਸਿੰਘ, ਆਸਾ ਦੀ ਵਾਰ ਸਿੰਘ ਬ੍ਰਦਰਜ਼, ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ 2015
- ਸੰਤ ਸਿੰਘ ਸੇਖੋਂ, ਪੰਜਾਬੀ ਕਾਵਿ ਸ਼ਿਰੋਮਣੀ, ਲਾਹੌਰ ਬੁੱਕ ਸ਼ਾਪ, ਲੁਧਿਆਣਾ 1964
- ਗੁਰਸ਼ਰਨ ਕੌਰ ਜੱਗੀ, ਆਸਾ ਦੀ ਵਾਰ, ਗੁਰਮਤ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਨ, 2007
- ਡਾ ਜਗਬੀਰ ਸਿੰਘ, ਬਾਣੀ ਸੰਸਾਰ, ਰਵੀ ਸਾਹਿਤ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਨ, 2013
- ਹਰਭਜਨ ਸਿੰਘ, ਸਾਹਿਤ ਅਧਐਨ ਗੁਰੂਨਾਨਕਦੇਵਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ, ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ 2002

Course Title: ਮੱਧਕਾਲੀ ਪੰਜਾਬੀ ਕਵਿਤਾ

Course Code: MPB108

L	T	P	Cr.
3	0	0	3

Total Hours: 45

Course Learning Outcomes: After completion of this course, the learner will be able to

- 1 ਸਾਹਿਤ ਦੀ ਮਹੱਤਤਾ ਨੂੰ ਦੇਖਦੇ ਹੋਏ ਮੱਧਕਾਲੀ ਪੰਜਾਬੀ ਕਾਵਿ ਸਾਹਿਤ ਦਾ ਸਮਾਂ ਪੰਜਾਬੀ ਸਾਹਿਤ ਦਾ ਸੁਨਹਿਰੀ ਯੁੱਗ ਹੈ
- 2 ਮੱਧਕਾਲੀ ਪੰਜਾਬੀ ਕਵਿਤਾ ਰਾਹੀਂ ਉਸ ਸਮੇਂ ਦੀਆਂ ਧਾਰਮਿਕ, ਸਮਾਜਿਕ, ਰਾਜਨੀਤਕ ਅਤੇ ਆਰਥਿਕ ਹਾਲਤਾਂ ਨੂੰ ਸਮਝਣ ਦੇ ਯੋਗ ਬਣਾਉਣਾ
- 3 ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਅੰਦਰ ਪੰਜਾਬੀ ਵਿਰਸੇ ਦੀ ਮਹਾਨਤਾ ਨੂੰ ਸਮਝਣ ਅਤੇ ਮਾਨਣ ਦੀ ਸੂਝ ਪੈਦਾ ਕਰਨਾ।

- 4 ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਅੰਦਰ ਮੱਧਕਾਲੀਨ ਪੰਜਾਬੀ ਸਾਹਿਤ ਰਾਹੀਂ ਅਧਿਆਤਮਕ ਤਰਕ ਯੁਕਤ ਅਤੇ ਨੈਤਿਕ ਕਦਰਾਂ-ਕੀਮਤਾਂ ਦਾ ਸੰਚਾਰ ਕਰਨਾ।

Course Content

ਭਾਗ-ੳ ਪੰਜਾਬੀ ਸੁਫੀ, ਗੁਰਮਤਿ ਅਤੇ ਬੀਰ ਕਾਵਿ ਦਾ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਅਧਿਐਨ	15 hours
ਭਾਗ-ਅ ਕਲਾਮ ਸ਼ਾਹ ਹੁਸੈਨ	10 hours
ਭਾਗ-ੲ ਆਨੰਦ ਸਾਹਿਬ, ਗੁਰੂ ਅਮਰਦਾਸ ਜੀ	10 hours
ਭਾਗ-ਸ ਸ਼ਾਹ ਮੁਹੰਮਦ, ਜੰਗ ਸਿੰਘਾਂ ਤੇ ਫਿਰੰਗੀਆਂ	10 hours

Transaction Mode: Lecture, Problem Solving, blended learning, Discussion innovative, learner centered, co-learning, self-directed, online learning, techniques etc.

ਸਹਾਇਕ ਪੁਸਤਕ ਸੂਚੀ

- ਉਦਮ ਸਿੰਘ ਸਹਾਈ, ਪੰਜਾਬੀ ਸੁਫੀ ਕਾਵਿ: ਰੂਪ ਵਿਗਿਆਨਕ ਅਧਿਐਨ, ਰਵੀ ਸਾਹਿਤ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਨ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ 2003 .
- ਸਤਿੰਦਰ ਕੌਰ ਰੰਧਾਵਾ, ਪੰਜਾਬੀ ਸੁਫੀ ਕਾਵਿ: ਇਕ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ, ਰਵੀ ਸਾਹਿਤ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਨ 2013
- ਗੁਰਚਰਨ ਸਿੰਘ ਤਲਵਾੜਾ, ਸੁਫੀਮਤ ਅਤੇ ਰੂਹਾਨੀਅਤ, ਵਾਰਿਸ ਸ਼ਾਹ ਫਾਊਂਡੇਸ਼ਨ 2005
- ਜਗਬੀਰ ਸਿੰਘ, ਗੁਰਮਤਿ ਕਾਵਿ ਦਾ ਇਤਿਹਾਸ, ਪੰਜਾਬੀ ਅਕਾਦਮੀ, ਦਿਲੀ, 2004
- ਖੇਜ ਪੱਤ੍ਰਕਾ, ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਅੰਕ ਪੰਜਾਬੀ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ, ਪਟਿਆਲਾ
- ਡਾ ਜਸਪਾਲ ਸਿੰਘ, ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਸਦੀਵੀ ਪ੍ਰੇਰਨਾ ਸਰੋਤ, ਪੰਜਾਬੀ ਅਕਾਦਮੀ, ਲੁਧਿਆਣਾ

Semester: 2nd**Course Title:**ਆਧੁਨਿਕ ਪੰਜਾਬੀ ਸਾਹਿਤ ਦਾ ਇਤਿਹਾਸ**Course Code:** MPB212

L	T	P	Cr.
4	0	0	4

Total Hours: 60**Course Learning Outcomes: After completion of this course, the learner will be able to**

1. ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਪੰਜਾਬੀ ਸਾਹਿਤ ਦੀ ਇਤਿਹਾਸਕਾਰੀ ਨਾਲ ਜੁੜਨਗੇ
2. ਪੰਜਾਬੀ ਸਾਹਿਤ ਦੇ ਸਭਿਆਚਾਰਕ ਅਤੇ ਰਾਜਸੀ ਪਰਿਪੇਖ ਪ੍ਰਤੀ ਜਾਗਰੂਕ ਹੋਣਗੇ।
3. ਪੰਜਾਬੀ ਸਾਹਿਤ ਇਤਿਹਾਸ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਅਹਿਮ ਪੱਖਾਂ ਬਾਰੇ ਜਾਣਕਾਰੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨਗੇ।
4. ਪੰਜਾਬੀ ਸਾਹਿਤ ਦੀਆਂ ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਧਾਰਾਵਾਂ ਅਤੇ ਪ੍ਰਵਿਰਤੀਆਂ ਬਾਰੇ ਆਲੋਚਨਾਤਮਕ ਸੁਝਾਈ ਪੈਦਾ ਹੋਵੇਗੀ।
5. ਇਸ ਕਾਲ ਦੇ ਸਾਹਿਤ ਦੇ ਸਾਝੇ ਲੱਛਣ, ਝੁਕਾਅ ਅਤੇ ਸਮੁੱਚੇ ਯੋਗਦਾਨ ਬਾਰੇ ਭਰਪੂਰ ਜਾਣਕਾਰੀ ਹਾਸਿਲ ਕਰਨਗੇ।

Course Content

ਭਾਗ-ੳ

15 hours

ਪੰਜਾਬੀ ਸਾਹਿਤ ਵਿਚ ਆਧੁਨਿਕਤਾ ਦਾ ਆਰੰਭ ਤੇ ਵਿਕਾਸ, ਮੱਧਕਾਲੀਨ ਅਤੇ ਆਧੁਨਿਕ ਬੋਧ ਵਿਚ ਅੰਤਰ ਸਕਰਾਂਤੀ ਕਾਲ ਦੇ ਲੱਛਣ.

ਪੁਨਰ ਜਾਗ੍ਰਤੀ ਦੀਆਂ ਲਹਿਰਾਂ ਦਾ ਸਾਹਿਤ, ਈਸਾਈ ਮਿਸ਼ਨਰੀ ਸਾਹਿਤ, ਸਿੰਘ ਸਭਾ ਦਾ ਸਾਹਿਤ, ਆਧੁਨਿਕ ਪੰਜਾਬੀ ਸਾਹਿਤ ਰੂਪਾਂ ਦਾ ਜਨਮ ਤੇ ਵਿਕਾਸ,

ਭਾਗ-ਅ

15 hours

ਆਧੁਨਿਕ ਪੰਜਾਬੀ ਕਵਿਤਾ ਦਾ ਇਤਿਹਾਸ ਮੂਲਕ ਅਧਿਐਨ ਅਤੇ ਪ੍ਰਵਿਰਤੀਆਂ।

ਪੰਜਾਬੀ ਵਾਰਤਕ ਰੂਪ: ਨਿਬੰਧ, ਜੀਵਨੀ, ਸਵੈ ਜੀਵਨੀ, ਸਫ਼ਰਨਾਮਾ ਤੇ ਰੇਖਾ ਚਿੱਤਰ, ਸੰਸਕਰਣ, ਦਾ ਇਤਿਹਾਸ ਮੂਲਕ ਅਧਿਐਨ ਅਤੇ ਪ੍ਰਵਿਰਤੀਆਂ

ਭਾਗ-ੲ

15 hours

ਪੰਜਾਬੀ ਨਾਵਲ ਇਤਿਹਾਸ ਮੂਲਕ ਅਧਿਐਨ ਅਤੇ ਪ੍ਰਵਿਰਤੀਆਂ

ਪੰਜਾਬੀ ਕਹਾਣੀ ਇਤਿਹਾਸ ਮੂਲਕ ਅਧਿਐਨ ਤੇ ਪ੍ਰਵਿਰਤੀਆਂ

ਭਾਗ-ਸ

15 hour

ਪੰਜਾਬੀ ਨਾਟਕ ਤੇ ਰੰਗ ਮੰਚ ਇਤਿਹਾਸ ਮੁਲਕ ਅਧਿਐਨ ਅਤੇ ਪ੍ਰਵਿਰਤੀਆਂ।

ਪੰਜਾਬੀ ਆਲੋਚਨਾ ਦਾ ਆਰੰਭ ਅਤੇ ਵਿਕਾਸ

Transaction Mode: Lecture, Problem Solving, blended learning, Discussion innovative, learner centered, co-learning, self-directed, online learning, techniques etc.

ਸਹਾਇਕ ਪੁਸਤਕ ਸੂਚੀ

- ਕਰਮਜੀਤ ਸਿੰਘ, ਆਧੁਨਿਕ ਪੰਜਾਬੀ ਕਾਵਿ ਧਾਰਾਵਾਂ ਦੇ ਵਿਚਾਰਧਾਰਾਈ ਆਧਾਰ, ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ, 1982 .
- ਬਲਦੇਵ ਸਿੰਘ ਧਾਲੀਵਾਲ, ਪੰਜਾਬੀ ਕਹਾਣੀ ਦਾ ਇਤਿਹਾਸ, ਪੰਜਾਬੀ ਅਕਾਦਮੀ, ਦਿੱਲੀ 2017
- ਗੁਰਚਰਨ ਸਿੰਘ ਅਰਸ਼ੀ, ਪੰਜਾਬੀ ਸਾਹਿਤ ਦਾ ਵਿਚਾਰਧਾਰਾਈ ਪਰਿਪੇਖ, ਪੰਜਾਬੀ ਅਕਾਦਮੀ, ਦਿੱਲੀ 1989.
- ਰਜਿੰਦਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਬਰਾੜ, ਆਧੁਨਿਕ ਪੰਜਾਬੀ ਸਾਹਿਤ ਰੂਪਕਾਰ, ਸਿਧਾਂਕ ਅਤੇ ਰੂਪਧਾਰਾ, ਪੰਜਾਬੀ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ, ਪਟਿਆਲਾ, 2009 .

Course Title: ਭਾਸ਼ਾ, ਅਤੇ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿਗਿਆਨ

Course Code: MPB202

L	T	P	Cr.
4	0	0	4

Total Hours: 60

Course Learning Outcomes: After completion of this course, the learner will be able to

- 1 ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਪੰਜਾਬੀ ਭਾਸ਼ਾ ਦੇ ਨਿਕਾਸ ਤੇ ਵਿਕਾਸ ਬਾਰੇ ਗਿਆਨ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨਗੇ।
- 2 ਪੰਜਾਬੀ ਭਾਸ਼ਾ ਦੀਆਂ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾਵਾਂ ਤੋਂ ਜਾਣੂ ਹੋਣਗੇ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬੀ ਭਾਸ਼ਾ ਦਾ ਵਿਗਿਆਨਕ ਅਧਿਐਨ ਕਰਨ ਦੇ ਸਮਰੱਥ ਹੋਣਗੇ।
- 3 ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿਗਿਆਨੀਆਂ ਦੇ ਭਾਸ਼ਾਈ ਵਿਕਾਸ ਦੇ ਯੋਗਦਾਨ ਨੂੰ ਸਮਝਣਗੇ।
- 4 ਗੁਰਮੁੱਖੀ ਲਿਪੀ ਦੇ ਨਿਕਾਸ ਤੇ ਵਿਕਾਸ ਦੇ ਮਹੱਤਵ ਤੇ ਜਾਣੂ ਨੂੰ ਜਾਣਨ ਦੇ ਸਮਰੱਥ ਹੋਣਗੇ।

Course Content

ਭਾਗ-ੳ

15 hours

ਪੰਜਾਬੀ ਖੰਡੀ ਯੂਨੀ ਵਿਉਂਤ: ਸਵਰਅਤੇ ਵਿਅੰਜਨ, ਵਰਗੀਕਰਨ ਅਤੇ ਵਰਤੇ ਵਿਉਂਤ

ਪੰਜਾਬੀ ਅਖੰਡੀ ਧੁਨੀ ਵਿਉਂਤ: ਸੁਰ, ਨਾਸਿਕਤਾ ਅਤੇ ਬਲ, ਪੰਜਾਬੀ ਦਾ ਸੁਰ ਪ੍ਰਬੰਧ

ਭਾਗ-ਅ

15 hours

ਪੰਜਾਬੀ ਵਿਆਕਰਨ: ਵਿਆਕਰਨਕ ਪ੍ਰਵਰਗ: ਵਚਨ, ਲਿੰਗ, ਪੁਰਖ, ਕਾਲ, ਵਾਚ ਅਤੇ ਕਾਰਕ।

ਪੰਜਾਬੀ ਵਿਆਕਰਨ: ਸ਼ਬਦ ਸ਼੍ਰੇਣੀਆਂ ਦੀ ਵੰਡ ਦੇ ਆਧਾਰ, ਭਾਵੰਸ਼ ਦਾ ਸੰਕਲਪ ਅਤੇ ਵਰਗੀਕਰਨ।

ਭਾਗ -ੳ

15 hours

ਪੰਜਾਬੀ ਵਾਕ ਬਣਤਰ: ਵਾਕ ਅਤੇ ਉਪਵਾਕ ਦੀ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ, ਬਣਤਰ ਅਤੇ ਵਰਗੀਕਰਨ

ਪੰਜਾਬੀ ਵਾਕੰਸ਼: ਵਾਕੰਸ਼ ਦਾ ਸੰਕਲਪ, ਨਾਂਵ ਵਾਕੰਸ਼, ਕਿਰਿਆ ਵਾਕੰਸ਼ ਅਤੇ ਕਿਰਿਆ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਣ ਵਾਕੰਸ਼ ਦੀ ਬਣਤਰ

ਭਾਗ-ਸ

15 hours

ਅਰਥ ਵਿਗਿਆਨ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਅਤੇ ਇਤਿਹਾਸ, ਸ਼ਬਦਾਂ ਦਾ ਅਰਥਕੀ ਵਰਗੀਕਰਨ ਅਤੇ ਅਰਥ ਵਿਕਾਸ ਦੇ ਕਾਰਨ

ਅਤੇ ਦਿਸ਼ਾਵਾਂ

ਗੁਰਮੁਖੀ ਲਿੱਪੀ ਦੀ ਜੁਗਤ: ਆਰਥੋਗ੍ਰਾਫੀ ਦੇ ਨੇਮ, ਪੰਜਾਬੀ ਸ਼ਬਦ ਜੋੜ: ਸਮੱਸਿਆਵਾਂ ਅਤੇ ਸਮਾਧਾਨ।

Transaction Mode: Lecture, Problem Solving, blended learning, Discussion. innovative, learner centered, co-learning, self-directed, online learning, techniques etc.

ਸਹਾਇਕ ਪੁਸਤਕ ਸੂਚੀ

- ਜੋਗਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਪੁਆਰ, ਭਾਸ਼ਾ ਵਿਗਿਆਨ: ਸੰਕਲਪ ਤੇ ਦਿਸ਼ਾਵਾਂ, ਪੰਜਾਬੀ ਭਾਸ਼ਾ ਅਕਾਦਮੀ, ਜਲੰਧਰ, 1980
- ਆਤਮ ਸਿੰਘ, ਸਹਾਇਕ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿਗਿਆਨ, ਪੰਜਾਬੀ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ, ਪਟਿਆਲਾ, 1988
- ਪੰਜਾਬੀ ਵਿਆਕਰਨ, ਸਿਧਾਂਤ ਤੇ ਵਿਹਾਰ, ਚੇਤਨਾ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਨ ਲੁਧਿਆਣਾ, 2008
- ਬੂਟਾ ਸਿੰਘ ਬਰਾੜ, ਪੰਜਾਬੀ ਭਾਸ਼ਾ ਸਰੋਤ ਅਤੇ ਸਰੂਪ, ਵਾਰਿਸ ਸਾਹਫਾਊਂਡੇਸ਼ਨ, ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ, 2004
- ਪੰਜਾਬੀ ਵਿਆਕਰਣ: ਸਿਧਾਂਤ ਅਤੇ ਵਿਹਾਰ, ਚੇਤਨਾ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਨ, ਲੁਧਿਆਣਾ, 2008
- ਸੁਖਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਸੰਘਾ, ਪੰਜਾਬੀ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿਗਿਆਨ, ਪੰਜਾਬੀ ਭਾਸ਼ਾ ਅਕਾਦਮੀ, ਜਲੰਧਰ, 1997
- ਹਰਕੀਰਤ ਸਿੰਘ, ਭਾਸ਼ਾ ਅਤੇ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿਗਿਆਨ, ਲਾਹੌਰ ਬੁੱਕ ਸ਼ਾਪ, ਲੁਧਿਆਣਾ, 1983

Course Title: ਲੋਕਧਾਰਾ ਅਤੇ ਸਭਿਆਚਾਰ
Course Code: MPB213

L	T	P	Cr.
4	0	0	4

Total Hours: 60

Course Learning Outcomes: After completion of this course, the learner will be able to

- 1 ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਪੰਜਾਬੀ ਲੋਕਧਾਰਾ ਦੇ ਵਿਭਿੰਨ ਸਰੋਕਾਰਾਂ ਬਾਰੇ ਜਾਣਕਾਰੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨਗੇ।
- 2 ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਲੋਕਧਾਰਾ ਤੇ ਸਾਹਿਤ ਦੇ ਅੰਤਰ ਸੰਬੰਧਾਂ ਦੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਹਾਸਿਲ ਕਰਨਗੇ।
- 3 ਪੰਜਾਬੀ ਲੋਕਧਾਰਾ ਦੇ ਵਿਭਿੰਨ ਅੰਗਾਂ, ਰੀਤਾਂ ਰਸਮਾਂ, ਵਿਧਾਵਾਂ ਅਤੇ ਪ੍ਰਗਟਾਂ ਵਿਧੀਆਂ ਪ੍ਰਤੀ ਜਾਗਰੂਕ ਹੋਣਗੇ।
- 4 ਲੋਕਧਾਰਾ ਦੇ ਵਿਭਿੰਨ ਸਰੋਕਾਰਾਂ ਬਾਰੇ ਜਾਣਕਾਰੀ ਨੂੰ ਜਾਣਨ ਦੇ ਸਮਰੱਥ ਹੋਣਗੇ।
- 5 ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਲੋਕਧਾਰਾ ਤੇ ਸਾਹਿਤ ਦੇ ਅੰਤਰ ਸੰਬੰਧਾਂ ਦੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਹਾਸਿਲ ਕਰਨਗੇ। ਪੰਜਾਬੀ ਲੋਕਧਾਰਾ ਦੇ ਵਿਭਿੰਨ ਰੀਤਾਂ ਰਸਮਾਂ ਅਤੇ ਪ੍ਰਗਟਾ ਵਿਧੀਆਂ ਪ੍ਰਤੀ ਜਾਗਰੂਕ ਹੋਣਗੇ।

Course Content

ਭਾਗ-ੳ

hours 15

ਲੋਕਧਾਰਾ, ਲੋਕਧਾਰਾ ਅਧਿਐਨ ਦਾ ਵਿਸ਼ਾ ਖੇਤਰ, ਲੋਕਧਾਰਾ ਸ਼ਾਸਤਰ

- (ੳ) ਲੋਕਧਾਰਾ: ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਅਤੇ ਸੰਕਲਪ
- (ਅ) ਲੋਕਧਾਰਾ ਅਧਿਐਨ ਦਾ ਵਿਸ਼ਾ ਖੇਤਰ
- (ੲ) ਲੋਕਧਾਰਾ ਸ਼ਾਸਤਰ ਦੇ ਮੁਲ ਆਧਾਰ
- (ਸ) ਲੋਕਧਾਰਾ ਅਤੇ ਆਧੁਨਿਕਤਾ ਲੋਕਧਾਰਾ;

ਭਾਗ-ਅ

15 hours

ਲੋਕਧਾਰਾ ਅਤੇ ਸਾਹਿਤ, ਲੋਕ ਸਾਹਿਤ ਅਤੇ ਵੰਨਗੀਆਂ

- (ੳ) ਲੋਕਧਾਰਾ ਅਤੇ ਸਾਹਿਤ
- (ਅ) ਲੋਕ ਸਾਹਿਤ ਅਤੇ ਸਾਹਿਤ ਅੰਤਰ ਸੰਬੰਧ
- (ੲ) ਲੋਕ ਕਾਵਿ ਰੂਪਾਂ ਦੀਆਂ ਵੰਨਗੀਆਂ
- (ਸ) ਲੋਕ ਵਾਰਤਕ ਬਿਰਤਾਂਤ ਦੀਆਂ ਵੰਨਗੀਆਂ

ਭਾਗ-੯**15 hours**

- ਲੋਕ ਧਰਮ, ਲੋਕ ਵਿਸ਼ਵਾਸ, ਰਹੁਰੀਤਾਂ
 (ੳ) ਲੋਕ ਧਰਮ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਅਤੇ ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ
 (ਅ) ਲੋਕ ਧਰਮ ਅਤੇ ਲੋਕ ਵਿਸ਼ਵਾਸ
 (ੲ) ਲੋਕ ਚਿਕਿਤਸਾ
 (ਸ) ਅਨੁਸ਼ਠਾਨ

ਭਾਗ-੧੦**15 hours**

- ਲੋਕ ਕਲਾ: ਵੰਨਗੀਆਂ ਅਤੇ ਮਹੱਤਵ
 (ੳ) ਲੋਕ- ਨਾਟ
 (ਅ) ਲੋਕ-ਨਾਚ
 (ੲ) ਕਸੀਦਾਕਾਰੀ
 (ਸ) ਲੋਕ ਚਿਤਰਕਾਰੀ

Transaction Mode: Lecture, Problem Solving, blended learning, Discussion. innovative, learner centered, co-learning, self-directed, online learning, techniques etc.

ਸਹਾਇਕ ਪੁਸਤਕ ਸੂਚੀ

- ਸੁਹਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਬੇਦੀ, ਪੰਜਾਬੀ ਲੋਕਧਾਰਾ ਵਿਸ਼ਵਕੋਸ਼, ਨੈਸ਼ਨਲ ਬੁੱਕ ਸ਼ਾਪ, ਦਿੱਲੀ 2002
- ਗੁਰਬਖਸ਼ ਸਿੰਘ ਫਰੈਕ, ਸਭਿਆਚਾਰ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬੀ ਸਭਿਆਚਾਰ, ਵਾਰਿਸ ਸ਼ਾਹ ਫਾਊਂਡੇਸ਼ਨ, 1992
- ਜੋਗਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਕੈਰੋ, ਲੋਕਯਾਨ ਸ਼ਾਸਤਰ, ਪੰਜਾਬੀ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ, ਪਟਿਆਲਾ 2008
- ਗੁਰਦਿਆਲ ਸਿੰਘ, ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਮੇਲੇ ਅਤੇ ਤਿਉਹਾਰ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਨ ਵਿਭਾਗ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ, ਦਿੱਲੀ, ਮਿਤੀਹੀਨ
- ਨਾਹਰ ਸਿੰਘ, ਲੋਕ ਕਾਵਿ ਦੀ ਸਿਰਜਣ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ, ਲੋਕ ਗੀਤ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਨ, 1983
- ਖੋਜ ਪੱਤ੍ਰਿਕਾ ਪੰਜਾਬੀ ਸਭਿਆਚਾਰ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਅੰਕ, ਪਟਿਆਲਾ, 2004

Course Title:: ਵਿਹਾਰਕ ਸਮੀਖਿਆ**Course Code: MPB214**

L	T	P	Cr.
2	0	0	2

Total Hours: 30**Course Learning Outcomes: After completion of this course, the learner will be able to**

1. ਸਾਹਿਤ ਸਮੀਖਿਆ ਦੀ ਵਿਧੀ ਅਤੇ ਵਿਹਾਰਿਕ ਪਖ ਨੂੰ ਸਮਝ ਸਕਣ ਦੇ ਯੋਗ ਹੋਣਗੇ।
2. ਕਿਸੇ ਵੀ ਕਵਿਤਾ ਦਾ ਗਹਿਨ ਅਧਿਐਨ ਅਤੇ ਵਿਹਾਰਿਕ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ ਕਰਨ ਦੇ ਯੋਗ ਹੋਣਗੇ।
3. ਕਿਸੇ ਵੀ ਵਾਰਤਕ ਦਾ ਗਹਿਨ ਅਧਿਐਨ ਅਤੇ ਵਿਹਾਰਿਕ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ ਕਰਨ ਦੇ ਯੋਗ ਹੋਣਗੇ।
4. ਕਿਸੇ ਵੀ ਨਾਟ ਰਚਨਾ ਦਾ ਗਹਿਨ ਅਧਿਐਨ ਅਤੇ ਵਿਹਾਰਿਕ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ ਕਰਨ ਦੇ ਯੋਗ ਹੋਣਗੇ।

Course Content

ਭਾਗ-ੳ	10 hours
ਵਿਹਾਰਕ ਸਮੀਖਿਆ :ਵਿਸ਼ਾ ਪੱਖ, ਰੂਪ ਪੱਖ, ਸ਼ੈਲੀ ਰਸ, ਅਲੰਕਾਰ, ਧੁਨੀ, ਸੰਰਚਨਾ, ਥੀਮ, ਪੈਟਰਨ, ਸਿਧਾਂਤਕ ਅਤੇ ਵਿਚਾਰਧਰਾਈ ਅਧਾਰ।	
ਭਾਗ-ਅ	10 hours
ਵਿਹਾਰਿਕ ਸਮੀਖਿਆ :ਕਵਿਤਾ	
ਭਾਗ-ੲ	5 hours
ਵਿਹਾਰਿਕ ਸਮੀਖਿਆ :ਵਾਰਤਕ	
ਭਾਗ-ਸ	5 hours
ਵਿਹਾਰਿਕ ਸਮੀਖਿਆ :ਗਲਪ ਅਤੇ ਨਾਟਕ	

Transaction Mode: Lecture, Problem Solving, blended learning, Discussion innovative, learner centered, co-learning, self-directed, online learning, techniques etc.

ਸਹਾਇਕ ਪੁਸਤਕ ਸੂਚੀ

- ਸਤਿੰਦਰ ਸਿੰਘ, ਵਿਹਾਰਿਕ ਸਮੀਖਿਆ, ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ, ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ, 1994
- ਹਰਿਭਜਨ ਸਿੰਘ, ਰੂਪਕੀ ਨਤਚੇਤਨ ਪਬਲਿਸ਼ਰਜ 1978
- ਹਰਿਭਜਨ ਸਿੰਘ, ਖਾਮੋਸ਼ੀ ਦਾ ਜ਼ਜ਼ੀਰਾ, ਪੰਜਾਬ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ, ਪਟਿਆਲਾ 1979

Course Title: ਅਨੁਵਾਦ

Course Code: MPB215

L	T	P	Cr.
2	0	0	2

Total Hours: 30

Course Learning Outcomes: After completion of this course, the learner will be able to

- 1 ਅਨੁਵਾਦ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤਕ ਅਤੇ ਵਿਹਾਰਕ ਪੱਖ ਬਾਰੇ ਜਾਣਕਾਰੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨਗੇ।
- 2 ਅਨੁਵਾਦ ਦੀਆਂ ਸਮੱਸਿਆਵਾਂ ਨੂੰ ਸਮਝਦੇ ਹੋਏ ਅਨੁਵਾਦ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਦਾ ਅਭਿਆਸ ਕਰਨਗੇ।
- 3 ਅਨੁਵਾਦ ਰਾਹੀਂ ਵਿਭਿੰਨ ਭਾਸ਼ਾਵਾਂ ਦੇ ਪਰਸਪਰ ਅਨੁਵਾਦ ਦੇ ਯੋਗ ਹੋਣਗੇ।

Course Content

ਭਾਗ-ੳ	10 hours
ਅਨੁਵਾਦ: ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ, ਪ੍ਰਕਾਰਜ ਅਤੇ ਮਹੱਤਵ, ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਭਾਸ਼ਾ, ਟਾਰਗੇਟਭਾਸ਼ਾ, ਅਨੁਵਾਦ ਦੀਆਂ ਕਿਸਮਾਂ ਅਨੁਵਾਦ ਦੀਆਂ ਸਮੱਸਿਆਵਾਂ	
ਭਾਗ-ਅ	10 hours

ਅਨੁਵਾਦ ਦਾ ਅਭਿਆਸ: ਹਿੰਦੀ ਤੋਂ ਪੰਜਾਬੀ ਅਨੁਵਾਦ; ਪੰਜਾਬੀ ਤੋਂ ਹਿੰਦੀ ਅਨੁਵਾਦ

ਭਾਗ-੯

5 hours

ਅਨੁਵਾਦ ਦਾ ਅਭਿਆਸ: ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਤੋਂ ਪੰਜਾਬੀ ਅਨੁਵਾਦ; ਪੰਜਾਬੀ ਤੋਂ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਅਨੁਵਾਦ

ਭਾਗ-੧੦

5 hours

ਸਾਹਿਤਕ ਅਨੁਵਾਦ: ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਅਧਿਐਨ

Transaction Mode: Lecture, Problem Solving, blended learning, Discussion. innovative, learner centered, co-learning, self-directed, online learning, techniques etc.

ਸਹਾਇਕ ਪੁਸਤਕ ਸੂਚੀ

- *ਭੋਲਾ ਨਾਥ ਤਿਵਾੜੀ, ਅਨੁਵਾਦ ਵਿਗਿਆਨ, ਸ਼ਬਦਾਕਰ, ਦਿੱਲੀ 1972*
- *ਕੁਮਾਰ, ਸੁਸ਼ੀਲ, ਅਨੁਵਾਦ ਦਾ ਸੰਵਾਦ, ਉਡਾਨ ਪਬਲੀਕੇਸ਼ਨ, ਮਾਨਸਾ 2003*

Course Title: ਆਧੁਨਿਕ ਪੰਜਾਬੀ ਕਵਿਤਾ

Course Code: MPB205

L	T	P	Cr.
3	0	0	3

Total Hours: 45

Course Learning Outcomes: After completion of this course, the learner will be able to

1. ਆਧੁਨਿਕ ਪੰਜਾਬੀ ਕਾਵਿ ਰਾਹੀਂ ਆਧੁਨਿਕ ਸਮੇਂ ਦੀਆਂ ਸਮਾਜਿਕ, ਧਾਰਮਿਕ ਰਾਜਨੀਤਿਕ ਅਤੇ ਆਰਥਿਕ ਹਾਲਤਾਂ ਨੂੰ ਸਮਝਦੇ ਯੋਗ ਬਣਾਉਣਾ।
2. ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਅੰਦਰ ਆਧੁਨਿਕ ਪੰਜਾਬੀ ਕਵਿਤਾ ਰਾਹੀਂ ਆਧੁਨਿਕ ਤਰਕ ਯੁਕਤ ਅਤੇ ਨੈਤਿਕ ਕਦਰਾਂ ਕੀਮਤਾਂ ਦਾ ਸੰਚਾਰ ਹੋਵੇਗਾ।
3. ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਅੰਦਰ ਆਧੁਨਿਕ ਪੰਜਾਬੀ ਕਾਵਿ ਰਾਹੀਂ ਪੰਜਾਬੀ ਸਾਹਿਤ, ਸਭਿਆਚਾਰ ਅਤੇ ਵਿਰਸੇ ਸੰਬੰਧੀ ਸਮਝ ਪੈਦਾ ਹੋਵੇਗੀ।
4. ਆਧੁਨਿਕਤਾ ਦੇ ਸੰਕਲਪ ਰਾਹੀਂ ਆਧੁਨਿਕ ਪ੍ਰਸਥਿਤੀਆਂ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਕਾਰਣਾਂ ਬਾਰੇ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦੇਣਾ। ਆਧੁਨਿਕ ਪੰਜਾਬੀ ਕਾਵਿ ਰੂਪ ਦਾ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਅਧਿਐਨ ਕਰਨ ਦੇ ਕਾਬਲ ਬਣਨਗੇ

Course Content

ਭਾਗ-੯

10Hours

ਆਧੁਨਿਕ ਪੰਜਾਬੀ ਕਵਿਤਾ ਸਿਧਾਂਤ, ਇਤਿਹਾਸ ਅਤੇ ਪ੍ਰਵਿਰਤੀਆਂ (1960 ਤਕ ਦੀ ਆਧੁਨਿਕ ਪੰਜਾਬੀ ਕਵਿਤਾ)

ਭਾਗ-੧੦

10 hours

ਭਾਈ ਵੀਰ ਸਿੰਘ: ਮੇਰੇ ਸਾਈਆਂ ਜੀਓ

ਭਾਗ-੯

15 hours

ਸ਼ਿਵ ਕੁਮਾਰ ਬਟਾਲਵੀ: ਲੂਣਾ

ਭਾਗ-੮

10 hours

ਸੁਰਜੀਤ ਪਾਤਰ, ਬਿਰਖ ਅਰਜ ਕਰੇ

Transaction Mode: Lecture, Problem Solving, blended learning, Discussion. innovative, learner centered, co-learning, self-directed, online learning, techniques etc.

ਸਹਾਇਕ ਪੁਸਤਕ ਸੂਚੀ

- ਕਰਮਜੀਤ ਸਿੰਘ, ਆਧੁਨਿਕ ਪੰਜਾਬੀ ਕਵਿਤਾ ਦਾ ਵਿਚਾਰਧਾਰਕ ਆਧਾਰ, ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ, ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ 1982
- ਜਸਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ, ਨਵੀਨ ਪੰਜਾਬੀ ਕਵਿਤਾ; ਪਹਿਚਾਣ ਚਿੰਨ, ਚੇਤਨਾ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਨ, ਲੁਧਿਆਣਾ 2003
- ਸੁਖਦੇਵ ਸਿੰਘ, ਪੰਜਾਬੀ ਕਵਿਤਾ ਪੁਨਰ ਸੰਵਾਦ, ਲੋਕਗੀਤ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਨ, ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ
- ਸੁਰਜੀਤ ਪਾਤਰ, ਬਿਰਖ ਅਰਜ ਕਰੇ, ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਪਬਲਿਸ਼ਰਜ਼ 2012
- ਬਾਵਾ ਬਲਵੰਤ, ਕਾਵਿ ਸਾਗਰ ਹਿਰਦੇਜੀਤ ਸਾਹਿਤ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਨ, ਜਲੰਧਰ
- ਸਤਿੰਦਰ ਸਿੰਘ, ਆਧੁਨਿਕ ਪੰਜਾਬੀ ਕਾਵਿ ਰੂਪ ਅਧਿਐਨ, ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ, ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ, 1980

Course Title: ਪੰਜਾਬੀ ਕਹਾਣੀ

Course Code: MPB206

L	T	P	Cr.
3	0	0	3

Total Hours: 45

Course Learning Outcomes: After completion of this course, the learner will be able to

- ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਵਿਚ ਪੰਜਾਬੀ ਕਹਾਣੀ ਪ੍ਰਤੀ ਸੂਝ ਪੈਦਾ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਬਿਰਤਾਂਤਕ ਰਚਨਾ ਪ੍ਰਤੀ ਰੁਚੀ ਪੈਦਾ ਹੋਵੇਗੀ।
- ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਵਿਚ ਬਿਰਤਾਂਤਕ ਰਚਨਾ ਰਾਹੀਂ ਸਮਾਜਿਕ ਸੂਝ ਪੈਦਾ ਹੋਵੇਗੀ।
- ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਵਿਚ ਤਰਕ ਸ਼ਕਤੀ ਪੈਦਾ ਕਰਨੀ ਤਾਂ ਜੋ ਉਹ ਸਮਾਜ ਵਿਚ ਵਾਪਰ ਰਹੀਆਂ ਹਲਚਲਾਂ ਨੂੰ ਨੀਝ ਨਾਲ ਘੋਖ ਸਕਣ।
- ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਵਿਚ ਯੋਗਤਾ ਪੈਦਾ ਕਰਨੀ ਕਿ ਉਹ ਭਵਿੱਖ ਦੀਆਂ ਮੁਸ਼ਕਿਲਾਂ ਨੂੰ ਸਮਝ ਕੇ ਜਿੰਦਗੀ ਦੇ ਸੰਘਰਸ਼ ਵਿੱਚ ਸਫਲਤਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰ ਸਕਣ। ਕਹਾਣੀ ਦੇ ਵਿਭਿੰਨ ਵਿਸ਼ਿਆਂ ਬਾਰੇ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦੇਣਾ।

Course Content

ਭਾਗ-੯

10Hours

ਪੰਜਾਬੀ ਸਿਧਾਂਤ, ਇਤਿਹਾਸ ਤੇ ਪ੍ਰਵਿਰਤੀਆਂ ਕਹਾਣੀ, : ਸਿਧਾਂਤ, ਇਤਿਹਾਸ ਤੇ ਪ੍ਰਵਿਰਤੀਆਂ

ਭਾਗ-ਅ

15Hours:

ਕੁਲਵੰਤ ਸਿੰਘ ਵਿਰਕ : ;ਦੁਆਦਸ਼ੀ

ਦੁਆਦਸ਼ੀ : ਥੀਮਕ ਪੱਖ

ਦੁਆਦਸ਼ੀ :ਪਾਤਰਾਵਲੀ

ਦੁਆਦਸ਼ੀ: ਕਹਾਣੀ ਕਲਾ

ਭਾਗ-ੲ

ਜਸਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ : ਖੂਹ ਖਾਤੇ

ਖੂਹ ਖਾਤੇ : ਥੀਮਕ ਪੱਖ

ਖੂਹ ਖਾਤੇ : ਪਾਤਰਾਵਲੀ

ਖੂਹ ਖਾਤੇ :ਬਿਰਤਾਂਤਕ ਜੁਗਤਾਂ

ਭਾਗ-ਸ

10Hours

ਵਰਿਆਮ ਸੰਧੂ : ਚੌਥੀ ਕੂਟ

ਚੌਥੀ ਕੂਟ : ਥੀਮਕ ਪੱਖ

ਚੌਥੀ ਕੂਟ : ਪਾਤਰਾਵਲੀ

ਚੌਥੀ ਕੂਟ : ਬਿਰਤਾਂਤਕ ਜੁਗਤਾਂ

Transaction Mode: Lecture, Problem Solving, blended learning, Discussion. innovative, learner centered, co-learning, self-directed, online learning, techniques etc.

ਸਹਾਇਕ ਪੁਸਤਕ ਸੂਚੀ

10 Hours

- ਧਾਲੀਵਾਲ, ਬਲਦੇਵ ਸਿੰਘ, ਪੰਜਾਬੀ ਕਹਾਣੀ ਦਾ ਇਤਿਹਾਸ, ਪੰਜਾਬੀ ਐਕਾਡਮੀ, ਦਿੱਲੀ, 2017
- ਧਨਵੰਤ ਕੌਰ, ਪੰਜਾਬੀ ਕਹਾਣੀ ਸ਼ਾਸਤਰ, ਚੇਤਨਾ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਨ, ਲੁਧਿਆਣਾ, 2003
- ਕੁਲਵੰਤ ਸਿੰਘ ਵਿਰਕ, ਨਵਯੁੱਗ ਪਬਲਿਸ਼ਰਜ਼, ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ, 1958
- ਮੋਹਨ ਭੰਡਾਰੀ, ਮੂਨ ਦੀ ਅੱਖ, ਯੂਨੀਸਟਾਰ ਬੁਕਸ, 2015
- ਜਸਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ, ਖੂਹ ਖਾਤੇ, ਐਸਿਥਕ ਪਬਲਿਸ਼ਰਜ਼, ਲੁਧਿਆਣਾ, 1996
- ਵਰਿਆਮ ਸੰਧੂ, ਚੌਥੀ ਕੂਟ, ਸੰਗਮ ਪਬਲਿਸ਼ਰਜ਼ 1998

Course Title: ਪੰਜਾਬੀ ਨਾਵਲ
Course Code: MPB207

L	T	P	Cr.
3	0	0	3

Total Hours: 45

Course Learning Outcomes: After completion of this course, the learner will be able to

- 1 ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਵਿਚ ਪੰਜਾਬੀ ਨਾਵਲ ਪ੍ਰਤੀ ਸੁਝ ਪੈਦਾ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਬਿਰਤਾਂਤਕ ਰਚਨਾ ਪ੍ਰਤੀ ਰੁਚੀ ਪੈਦਾ ਕਰਨਾ।
- 2 ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਵਿਚ ਬਿਰਤਾਂਤਕ ਰਚਨਾ ਰਾਹੀਂ ਸਮਾਜਿਕ ਸੁਝ ਪੈਦਾ ਹੋਵੇਗੀ।
- 3 ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਵਿਚ ਤਰਕ ਸ਼ਕਤੀ ਪੈਦਾ ਹੋਵੇਗੀ ਕਰਨੀ ਤਾਂ ਜੋ ਉਹ ਸਮਾਜ ਵਿਚ ਵਾਪਰ ਰਹੀਆਂ ਹਲਚਲਾਂ ਨੂੰ ਨੀਝ ਨਾਲ ਘੋਖ ਸਕਣ ਦੇ ਯੋਗ ਬਣਾਉਣ।
- 4 ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਭਵਿੱਖ ਦੀਆਂ ਮੁਸ਼ਕਿਲਾਂ ਨਾਲ ਹਲ ਕਰਨ ਦੇ ਯੋਗ ਬਣਨਗੇ।
- 5 ਨਾਵਲ ਦੇ ਵਿਭਿੰਨ ਵਿਸ਼ਿਆਂ ਬਾਰੇ ਸਮਝ ਪੈਦਾ ਹੋਵੇਗੀ।

Course Content

ਭਾਗ-ੳ

10 hours

ਪੰਜਾਬੀ ਨਾਵਲ, : ਸਿਧਾਂਤ, ਇਤਿਹਾਸ ਤੇ ਪ੍ਰਵਿਰਤੀਆਂ

ਭਾਗ-ਅ

15 hours

ਪੰਜਾਬੀ ਨਾਵਲ, ਇਕ ਮਿਆਨ ਦੇ ਤਲਵਾਰਾਂ

ਨਾਨਕ ਸਿੰਘ : ਜੀਵਨ ਤੇ ਰਚਨਾ

ਇਕ ਮਹਾਨ ਦੇ ਤਲਵਾਰਾਂ : ਯਥਾਰਥ -ਚਿਤਰਣ ਤੇ ਦੁਖਾਂਤ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀ:

ਇਕ ਮਿਆਨ ਦੇ ਤਲਵਾਰਾਂ : ਪਾਤਰ ਉਸਾਰੀ

ਇਕ ਮਿਆਨ ਦੇ ਤਲਵਾਰਾਂ : ਬਿਰਤਾਂਤਕ ਜੁਗਤਾਂ

ਭਾਗ-ੲ

10 hours

ਬਲਦੇਵ ਸਿੰਘ, ਅੰਨਦਾਤਾ

ਬਲਦੇਵ ਸਿੰਘ : ਜੀਵਨ ਤੇ ਰਚਨਾ

ਅੰਨਦਾਤਾ : ਯਥਾਰਥ -ਚਿਤਰਣ ਤੇ ਦੁਖਾਂਤ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀ

ਅੰਨਦਾਤਾ : ਪਾਤਰ ਉਸਾਰੀ

ਅੰਨਦਾਤਾ : ਬਿਰਤਾਂਤਕ ਜੁਗਤਾਂ

ਭਾਗ-ਸ

10 hours

ਨਛੱਤਰ, ਕੈਂਸਰ ਟਰੇਨ

ਨਛੱਤਰ : ਜੀਵਨ ਤੇ ਰਚਨਾ

ਕੈਂਸਰ ਟਰੇਨ : ਯਥਾਰਥ -ਚਿਤਰਣ ਤੇ ਦੁਖਾਂਤ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀ

ਕੈਂਸਰ ਟਰੇਨ : ਬਿਰਤਾਂਤਕ ਜੁਗਤਾਂ

Transaction Mode: Lecture, Problem Solving, blended learning, Discussion. . innovative, learner centered, co-learning, self-directed, online learning, techniques etc.

ਸਹਾਇਕ ਪੁਸਤਕ ਸੂਚੀ

- ਕਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਬਿੰਦ, ਸੰਪਾਦਕ ਪੰਜਾਬੀ ਨਾਵਲ ਸਰਵੇਖਣ ਤੇ ਮੁਲਾਂਕਣ, ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ, 1974
- ਜਗਬੀਰ ਸਿੰਘ, ਪੰਜਾਬੀ ਗਲਪ ਸੰਸਾਰ, ਵੈਲਵਿਸ਼ ਪਬਲਿਸ਼ਰਜ਼, ਦਿੱਲੀ
- ਟੀ ਆਰ ਵਿਨੋਦ, ਪੰਜਾਬੀ ਨਾਵਲ ਇਕ ਮੁਲਾਂਕਣ, ਲਾਹੌਰ ਬੁੱਕ ਸ਼ਾਪ, ਲੁਧਿਆਣਾ, 1997
- ਜੋਗਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਰਾਹੀ, ਪੰਜਾਬੀ ਨਾਵਲ, ਨਾਨਕ ਸਿੰਘ ਪੁਸਤਕਾਲਾ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ 1978
- ਜੋਗਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਰਾਹੀ ਮਸਲੇ ਗਲਪ ਦੇ ਨਾਨਕ ਸਿੰਘ ਪੁਸਤਕਾਲਾ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ 1992
- ਬਲਦੇਵ ਸਿੰਘ, ਅੰਨਦਾਤਾ, ਚੇਤਨਾ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਨ ਲੁਧਿਆਣਾ, 2015
- ਨਛੱਤਰ ਸਿੰਘ, ਕੈਂਸਰ ਟਰੇਨ, ਭਾਰਤ ਪੁਸਤਕ ਭੰਡਾਰ, 2018
- ਡਾ. ਲਾਭ ਸਿੰਘ ਖੀਵਾ, ਅੰਨਦਾਤਾ, ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ ਤੇ ਮੁਲਾਂਕਣ, ਚੇਤਨਾ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਨ ਲੁਧਿਆਣਾ 2006।

Course Title: ਪੰਜਾਬੀ ਨਾਟਕ ਅਤੇ ਰੰਗਮੰਚ**Course Code: MPB216**

L	T	P	Cr.
3	0	0	3

Total Hours: 45**Course Learning Outcomes: After completion of this course, the learner will be able to**

- 1 ਭਾਰਤੀ ਨਾਟਕ ਪਰੰਪਰਾ ਦੇ ਮਹੱਤਵ ਬਾਰੇ ਗਿਆਨ ਹਾਸਿਲ ਕਰਨਗੇ।
- 2 ਪੰਜਾਬੀ ਨਾਟਕ ਦੇ ਇਤਿਹਾਸ ਤੇ ਪ੍ਰਵਿਰਤੀਆਂ ਬਾਰੇ ਗਿਆਨ ਹਾਸਿਲ ਕਰਨਗੇ।
- 3 ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਪੰਜਾਬੀ ਨਾਟਕਾਰਾਂ ਨਾਲ ਜਾਣ-ਪਛਾਣ ਰਾਹੀਂ ਨਾਟਕ ਦੇ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਹਿੱਸਾ ਪਾਉਣ ਦੇ ਕਾਬਿਲ ਬਣਨਗੇ।
- 4 ਪੰਜਾਬੀ ਰੰਗਮੰਚ ਦੇ ਨਿਕਾਸ ਤੇ ਵਿਕਾਸ ਬਾਰੇ ਜਾਣਕਾਰੀ ਵਿੱਚ ਵਾਧਾ ਹੋਵੇਗਾ।
- 5 ਨਾਟਕ ਦੇ ਰੰਗਮੰਚ ਦੇ ਅੰਤਰ ਸੰਬੰਧਾਂ ਤੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਜਾਣੂ ਹੋਣਗੇ।

Course Content

ਭਾਗ-ੳ	10 hours
ਪੰਜਾਬੀ ਨਾਟਕ: ਸਿਧਾਂਤ, ਇਤਿਹਾਸ ਤੇ ਪ੍ਰਵਿਰਤੀਆਂ	
ਭਾਗ-ਅ	15 hours
ਆਈ ਸੀ ਨੰਦਾ : ਸੁਭੱਦਰਾ	
ਭਾਗ-ੲ	10 hours:
ਬਲਵੰਤ ਗਾਰਗੀ : ਲੋਹਾ ਕੁੱਟ	
ਭਾਗ-ਸ	10 hours:
ਅਜਮੇਰ ਔਲਖ : ਐਇ ਕਿਵੇ ਖੋਹ ਲਵੇਗੀ ਜ਼ਮੀਨਾਂ ਸਾਡੀਆਂ	

Transaction Mode: Lecture, Problem Solving, blended learning, Discussion. innovative, learner centered, co-learning, self-directed, online learning, techniques etc.

ਸਹਾਇਕ ਪੁਸਤਕ ਸੂਚੀ

- ਭਾਟੀਆ, ਹਰਭਜਨ ਸਿੰਘ ਇਕਵੀਸਦੀ ਦਾ ਪੰਜਾਬੀ ਨਾਟਕ, ਸਕੂਲ ਆਫ ਪੰਜਾਬੀ ਸਟੱਡੀਜ਼, ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ, 2015
- ਬਹਿਲ, ਨਰਿੰਦਰਾ, ਨਾਟਕੀ ਸਾਹਿਤ, ਪਬਲੀਕੇਸ਼ਨ ਬਿਊਰੋ ਪੰਜਾਬੀ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ, ਪਟਿਆਲਾ, 2001
- ਰਵੇਲ ਸਿੰਘ, ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਲੋਕ ਨਾਟ ਪ੍ਰੰਪਰਾ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬੀ ਨਾਟਕ, ਦਿੱਲੀ, ਸ਼ਿਲਾਲੇਖ 2001
- ਸ਼ਤੀ ਸ਼ਕੁਮਾਰ ਵਰਮਾ, ਪੰਜਾਬੀ ਨਾਟਕ ਦਾ ਇਤਿਹਾਸ, ਦਿੱਲੀ, ਪੰਜਾਬੀ ਐਕਾਡਮੀ, 2004
- ਕੁਲਦੀਪ ਸਿੰਘ, ਨਾਟਕ ਸਟੇਜ ਅਤੇ ਦਰਸ਼ਨ, ਪਬਲੀਕੇਸ਼ਨ ਬਿਊਰੋ, ਪੰਜਾਬੀ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ, ਪਟਿਆਲਾ 2000
- ਕਜਾਕ ਕਿਰਪਾਲ, ਲੋਕਧਰਮੀਰੰਗਮੰਚ; ਸਾਹਿਤ ਅਤੇ ਵਿਹਾਰ, ਲੁਧਿਆਣਾ, ਚੇਤਨਾ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਨ 2015
- ਸੁਦਰਸ਼ਨ, ਬਲਵੰਤ ਗਾਰਗੀ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਅੰਕ, ਦਿੱਲੀ, ਪੰਜਾਬੀ ਐਕਾਡਮੀ, ਦਿੱਲੀ 2003

Course Title: ਆਧੁਨਿਕ ਪੰਜਾਬੀ ਵਾਰਤਕ

Course Code: MPB209

L	T	P	Cr.
3	0	0	3

Total Hours: 45

Course Learning Outcomes: After completion of this course, the learner will be able to

- 1 ਪੁਰਾਤਨ ਪੰਜਾਬੀ ਵਾਰਤਕ ਦੇ ਮਹੱਤਵ ਬਾਰੇ ਜਾਣਕਾਰੀ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਨਾ।
- 2 ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਦੇ ਬੌਧਿਕ ਸਤਰ ਨੂੰ ਉੱਚਾ ਚੁਕਣ ਲਈ ਵਾਰਤਕ ਦੇ ਯੋਗਦਾਨ ਤੇ ਜਾਣੂ ਕਰਵਾਉਣਾ।
- 3 ਪੰਜਾਬੀ ਵਾਰਤਕ ਦੇ ਨਿਕਾਸ ਤੇ ਵਿਕਾਸ ਬਾਰੇ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦੇਣਾ।
- 4 ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਪੰਜਾਬੀ ਵਾਰਤਾਕਾਰਾਂ ਦੇ ਯੋਗਦਾਨ ਤੋਂ ਜਾਣ ਕਰਵਾਉਣਾ।
- 5 ਵਾਰਤਕ ਅਧਿਐਨ ਦੀ ਮਹੱਤਤਾ ਤੇ ਜਾਣੂ ਕਰਵਾਉਣਾ।

Course Content

ਭਾਗ-ੳ	10 hours
ਪੰਜਾਬੀ ਵਾਰਤਕ: ਸਿਧਾਂਤ, ਇਤਿਹਾਸ ਅਤੇ ਪ੍ਰਵਿਰਤੀਆਂ	
ਭਾਗ-ਅ	15 hours
ਪ੍ਰਤੀਮ ਸਿੰਘ : ਮੁਰਤਾਂ	
ਭਾਗ-ੲ	10 hours
ਨਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਕਪੂਰ : ਸੱਚੇ ਸੱਚ	
ਭਾਗ-ਸ	10 Hours
ਗਿਆਨੀ ਗੁਰਦਿੱਤ ਸਿੰਘ : ਮੇਰਾ ਪਿੰਡ	

Transaction Mode: Lecture, Problem Solving, blended learning, Discussion. innovative, learner centered, co-learning, self-directed, online learning, techniques etc.

ਸਹਾਇਕ ਪੁਸਤਕ ਸੂਚੀ

- ਨਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਕਪੂਰ . ਸੁਨੀਸਟਾਰ ਬੁਕਸ, ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ 2011
- ਸਤਿੰਦਰ ਸਿੰਘ, ਆਧੁਨਿਕ ਪੰਜਾਬੀ ਵਾਰਤਕ ਦਾ ਇਤਿਹਾਸ, ਪੰਜਾਬੀ ਅਕਾਦਮੀ, ਦਿਲੀ
- ਕੁਲਵੰਤ ਸਿੰਘ, ਪੰਜਾਬੀ ਵਾਰਤਕ ਸੰਚਾਰ ਤੇ ਵਿਉਹਾਰ, ਰਵੀ ਸਾਹਿਤ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਨ, ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ 1986
- ਕੁਲਬੀਰ ਕਾਂਗ, ਸੰਪਾਦਕ) ਚੋਣਵੀ ਪੰਜਾਬੀ ਰਚਨਾਤਮਕ ਵਾਰਤਕ, ਨੈਸ਼ਨਲ ਬੁੱਕ ਟਰੱਸਟ, ਇੰਡੀਆ 2018
- ਗਿਆਨੀ ਗੁਰਦਿੱਤ ਸਿੰਘ ਮੇਰਾ ਪਿੰਡ ਸਾਹਿਤ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਨ, ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ 1963

Course Code: MPB217

Course Title: ਪਰਵਾਸੀ ਪੰਜਾਬੀ ਸਾਹਿਤ

T	L	P	Cr.
0	3	0	3

Total Hours: 45

Course Learning Outcomes: After completion of this course, the learner will be able to

- 1 ਪਰਵਾਸੀ ਪੰਜਾਬੀ ਸਾਹਿਤ ਦਾ ਆਧਾਰ, ਪਰਵਾਸੀ ਪੰਜਾਬੀ ਸਾਹਿਤ ਦੇ ਵਿਕਾਸ ਬਾਰੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਵਿਚ ਸੁਝ ਪੈਦਾ ਕਰਨੀ। ਪਰਵਾਸੀ ਪੰਜਾਬੀ ਸਾਹਿਤ ਦੇ ਵਿਭਿੰਨ ਵਿਸ਼ਿਆਂ ਬਾਰੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਵਿਚ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ ਕਰਨ ਦਾ ਤਰਕ ਪੈਦਾ ਹੋਵੇਗਾ।
- 2 ਪਰਵਾਸੀ ਪੰਜਾਬੀ ਸਾਹਿਤ ਦੀਆਂ ਕਲਾਗਤ ਖੂਬੀਆਂ ਸਮਝਾ ਕੇ ਸਿਰਜਣਾਤਮਕਤਾ ਦੇ ਗੁਣ ਪੈਦਾ ਕਰਨਾ, ਪਰਵਾਪਰਵਾਸੀ ਪੰਜਾਬੀ ਸਾਹਿਤ ਦੇ ਇਤਿਹਾਸਕ ਮਹੱਤਵ ਦੀ ਸਮਝ ਪੈਦਾ ਹੋਵੇਗੀ।

- 3 ਪਰਵਾਸੀ ਪੰਜਾਬੀ ਸਾਹਿਤ ਦੇ ਮੁੱਖ ਸਰੋਕਾਰਾਂ ਦੇ ਵਿਸਤ੍ਰਿਤ ਅਧਿਐਨ ਰਾਹੀਂ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਦੀ ਸੁਝ ਵਿਚ ਵਾਧਾ ਹੋਵੇਗਾ ।
- 4 ਪਰਵਾਸ ਵਿਚ ਰਹਿੰਦਿਆਂ ਭਾਰਤੀ ਲੋਕਾਂ ਦੀਆਂ ਸਮੱਸਿਆਵਾਂ ,ਪੰਜਾਬ/ ਧਰਤੀ ਪ੍ਰਤੀ ਮੋਹ, ਨਸਲਵਾਦ ਆਦਿ ਸਮੱਸਿਆਵਾਂ ਬਾਰੇ ਜਾਨਣ ਦੀ ਸਮਝ ਪੈਦਾ ਹੋਵੇਗੀ ।

Course Content

ਭਾਗ-ੳ	10Hours:
ਪਰਵਾਸੀ ਸਾਹਿਤ : ਸਿਧਾਂਤ, ਇਤਿਹਾਸ ਅਤੇ ਪਰਵਿਰਤੀਆਂ	
ਭਾਗ-ਅ	15Hours
ਚਰਨ ਸਿੰਘ : ਆਧੁਨਿਕ ਕਵਿਤਾ	
ਭਾਗ-ੲ	10Hours
ਰਵਿੰਦਰ ਰਵੀ : ਚੌਕ (ਕਾਵਿ ਨਾਟਕ)	
ਭਾਗ-ਸ	10Hours
ਸਵਰਨ ਚੰਦਨ, ਕਦਰਾਂ-ਕੀਮਤਾਂ	

Transaction Mode: Lecture, Problem Solving, blended learning, Discussion. innovative, learner centered, co-learning, self-directed, online learning, techniques etc.

ਸਹਾਇਕ ਪੁਸਤਕ ਸੂਚੀ

- ਡਾ ਸਤਨਾਮ ਸਿੰਘ ਜੱਸਲ, ਰਵਿੰਦਰ ਰਵੀ ਨਾਟ- ਚਿੰਤਨ, ਨੈਸ਼ਨਲ ਬੁੱਕ ਸ਼ਾਪ, ਦਿੱਲੀ, 2021
- ਪਰਵਾਸੀ ਪੰਜਾਬੀ ਸਾਹਿਤ ਦੇ ਮਸਲੇ, ਰਵੀ ਸਾਹਿਤ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਨ, ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ 1996
- ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ, ਦੇ ਟਾਪੂ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਬੁਕਸ ਲਿਮਿਟਡ, ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ, 2013
- ਸਵਰਨ ਚੰਦਨ, ਕਦਰਾਂ ਕੀਮਤਾਂ, ਖੋਜ ਪਤ੍ਰਿਕਾ ਪਾਕਿਸਤਾਨੀ ਪੰਜਾਬੀ ਸਾਹਿਤ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਅੰਕ ਮਾਰਚ 1995
- ਰਵਿੰਦਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਬਰਾੜ, ਪੰਜਾਬੀ ਡਾਇਸਪੋਰਾ, ਸਾਹਿਤ ਅਤੇ ਸੱਭਿਆਚਾਰ, ਪੰਜਾਬੀ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ, ਪਟਿਆਲਾ, 2009
- ਸਵਰਨ ਚੰਦਨ, ਬਰਤਾਨਵੀ ਪੰਜਾਬੀ ਸਾਹਿਤ ਦੀਆਂ ਸਮੱਸਿਆਵਾਂ, ਨੈਸ਼ਨਲ ਬੁੱਕ ਸ਼ਾਪ, ਦਿੱਲੀ

Semester: 3rd**Course Title: Research Methodology****Course Code: MPB310**

L	T	P	Cr.
4	0	0	4

Total Hours:60

Course Learning Outcomes: After successful completion of this course, the students will be able to

1. ਖੋਜਦੇਸੰਕਲਪਅਤੇਸਿਧਾਂਤਸਬੰਧੀਮੁਢਲੀਜਾਣਕਾਰੀਗ੍ਰਹਿਣ ਕਰਨਗੇ।
2. ਖੋਜਕਾਰਜਾਂਵਿਚਵਰਤੇਜਾਣਵਾਲੇਵਿਭੰਨਖੋਜਸੰਦਾਂਅਤੇਵਿਧੀਆਂਦੀਚੋਣਕਰਸਕਣਗੇ।
3. ਪੰਜਾਬੀਅਕਾਦਮਿਕਤਾ ਨਾਲ ਜੁੜਨ ਲਈ ਕੰਪਿਊਟਰ ਅਤੇ ਇੰਟਰਨੈਟ ਨੂੰ ਕੁਸ਼ਲਤਾ ਸਿੱਖ ਸਕਣਗੇ।
4. ਖੋਜ ਸੰਬੰਧੀ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਖੋਜ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਵਾਧਾ ਕਰਨਗੇ

Course Content**ਭਾਗ-ੳ****15 hours**

ਖੋਜ: ਇਸਦੀ ਧਾਰਨਾ, ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ, ਦਾਇਰੇ, ਖੋਜ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਅਤੇ ਉਦੇਸ਼, ਖੋਜ ਦੀਆਂ ਕਿਸਮਾਂ, ਖੋਜ ਕਾਰਜਪ੍ਰਣਾਲੀ, ਖੋਜ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ - ਪ੍ਰਵਾਹ ਚਾਰਟ, ਵੱਖ-ਵੱਖ ਪੜਾਵਾਂ ਦਾ ਵਰਣਨ, ਖੋਜ ਸਮੱਸਿਆ ਦੀ ਚੋਣ।

ਭਾਗ-ਅ**15 hours**

ਰਿਸਰਚ ਡਿਜ਼ਾਈਨ: ਖੋਜ ਦੇ ਅਰਥ, ਉਦੇਸ਼ ਅਤੇ ਰਣਨੀਤੀਆਂ, ਵੱਖ-ਵੱਖ ਖੋਜ ਡਿਜ਼ਾਈਨ, ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਪ੍ਰਯੋਗਾਤਮਕ ਡਿਜ਼ਾਈਨ, ਡਾਟਾ ਇਕੱਠਾ ਕਰਨ ਅਤੇ ਪੇਸ਼ਕਾਰੀ ਦੇ ਢੰਗ: ਡਾਟਾ ਇਕੱਠਾ ਕਰਨ ਅਤੇ ਵਰਗੀਕਰਨ ਦੀਆਂ ਕਿਸਮਾਂ, ਨਿਰੀਖਣ ਵਿਧੀ, ਇੰਟਰਵਿਊ ਵਿਧੀ, ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਵਲੀ, ਸਮਾਂ-ਸਾਰਣੀ, ਡਾਟਾ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ ਦੁਆਰਾ ਡੇਟਾ ਇਕੱਠਾ ਕਰਨਾ ਅਤੇ ਵਿਆਖਿਆ, ਸੰਪਾਦਨ, ਕੋਡਿੰਗ, ਸਮੱਗਰੀ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ ਅਤੇ ਸਾਰਣੀ,

ਭਾਗ-ੲ**15 hours**

ਨਮੂਨਾ ਲੈਣ ਦੇ ਤਰੀਕੇ:

ਨਮੂਨਾ ਲੈਣ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਦੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਤਰੀਕੇ ਨਮੂਨਾ ਲੈਣ ਦੇ ਤਰੀਕੇ ਬੇਤਰਤੀਬੇ ਨਮੂਨੇ ਲੈਣ।

ਸਿਸਟਮੈਟਿਕ ਸੈਂਪਲਿੰਗ, ਸਟ੍ਰੈਟੀਫਾਈਡ ਸੈਂਪਲਿੰਗ ਕਲੱਸਟਰ ਸੈਂਪਲਿੰਗ ਅਤੇ ਮਲਟੀਸਟੇਜ ਸੈਂਪਲਿੰਗ। ਗੈਰ ਸੰਭਾਵੀ ਨਮੂਨਾ ਲੈਣ ਦੇ ਤਰੀਕੇ।

ਭਾਗ-ਸ**15 hours**

ਰਿਪੋਰਟ ਲਿਖਣਾ ਅਤੇ ਪੇਸ਼ਕਾਰੀ: ਰਿਪੋਰਟਾਂ ਦੀਆਂ ਕਿਸਮਾਂ, ਰਿਪੋਰਟ ਫਾਰਮੈਟ ਕਵਰ ਪੇਜ, ਸ਼ੁਰੂਆਤੀ ਪੰਨਾ, ਟੈਕਸਟ, ਬਿਬਲਿਓਗ੍ਰਾਫੀ, ਅੰਤਕਾ, ਟਾਈਪਿੰਗ ਨਿਰਦੇਸ਼, ਮੌਖਿਕ ਪੇਸ਼ਕਾਰੀ

Transaction Mode: Lecture, Problem Solving, blended learning, Discussion innovative, learner centered, co-learning, self-directed, online learning, techniques etc.

- Panneerselvam, R , ‘Research Methodology’, PHI, New Delhi.

- Cooper, D.R.,Schindler,P.S., ‘Business Research Methods,’ Tata McGraw Hill
- Gupta S P,’ Statistical Methods’, Sultan Chand & Sons, Delhi
- Ronald E Walpole, ‘Probability and Statistics for Engineers and Scientists’ (International Edition) , Pearson Education.
- Geode, Millian J. & Paul K. Hatl, “Methods in Research”, McGraw Hills, NewDelhi,

Reference Books:

- Kothari C.R., “Research Methodology”, New AgePublisher
- Nargundkar R, Marketing Research, Tata McGraw Hill, New Delhi,2002.
- Sekran, Uma, “Business Research Method”, Miley Education,Singapore

Website/Links/Online Portal/ICT

- <https://www.academia.edu/>
- <https://www.studeersnel.nl>

<https://www.scribd.com>

Course Title: ਖੋਜ-ਪ੍ਰਸਤਾਵ **Research Proposal**

Course Code: MPB398

L	T	P	Credits
0	0	8	4

Learning Outcomes

After completion of the course, the learner will be able to

1. ਸੰਬੰਧਤ ਸਾਹਿਤ ਨੂੰ ਇਕੱਤਰ ਕਰਨ, ਸਮੀਖਿਆ ਕਰਨ ਅਤੇ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ ਕਰਨ ਲਈ ਡੂੰਘੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨਾ।
2. ਖੋਜ ਡਿਜ਼ਾਈਨ ਅਤੇ ਖੋਜ ਪ੍ਰੀਕ੍ਰਿਆ ਨੂੰ ਤਿਆਰ ਕਰਨਾ।
3. ਖੋਜ ਵਿਸ਼ੇ ਨੂੰ ਲੱਭਣਾ ਅਤੇ ਉਸ ਸੰਬੰਧੀ ਸਵਾਲਾਂ ਤੋਂ ਜਾਣੂ ਹੋਣਾ।
4. ਡਾਟਾ ਦਾ ਸ਼ਿਲੇਸ਼ਣ ਕਰਨਾ ਅਤੇ ਉਸ ਦੀ ਖੋਜ ਲਈ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰਨਾ, ਹਵਾਲੇ ਟਿੱਪਣੀਆਂ ਅਤੇ ਪੁਸਤਕ ਸੂਚੀ ਦੇਣ ਦੀ ਵਿਧੀ ਤੇ ਜਾਣੂ ਹੋਣਾ।

Course Content

ਖੋਜ ਪ੍ਰਸਤਾਵ ਖੋਜ ਪ੍ਰੀਕ੍ਰਿਆ ਵਿਚ ਦੇ ਸਾਰੇ ਤੱਤ ਸ਼ਾਮਲ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਜੋ ਖੋਜ ਕਰਨ ਲਈ ਵਿਸਤ੍ਰੁਤ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦਾ ਪ੍ਰਸਤਾਵ ਦਿੰਦੇ ਹਨ। ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਨੂੰ ਇਸ ਸਾਰੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਅਨੁਸਾਰ ਅਪਣੀ ਰੁਚੀ ਦੇ ਖੇਤਰ ਅਨੁਸਾਰ ਖੋਜ ਪ੍ਰਸਤਾਵ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ

1. ਵਿਸ਼ੇ ਦੀ ਚੋਣ
2. ਖੋਜ ਖੇਤਰ ਦਾ ਮਹੱਤਵ

3. ਪਰਿਕਲਪਨਾਵਾਂ ਖੋਜ ਸਵਾਲਾਂ ਦਾ ਫਾਰਮੂਲਾ
4. ਵਿਧੀ ਅਤੇ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ (ਨਮੂਨਾ ਅ ਡਿਜ਼ਾਇਨ ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ)
5. ਡੇਟਾ ਇਕੱਤਰ ਕਰਨਾ ਅਤੇ ਪ੍ਰਸਤਾਵਿਤ ਅੰਕੜਾ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ ਕਰਨਾ
6. ਸੀਮਾ
7. ਹਵਾਲੇ ਟਿੱਪਣੀਆਂ ਅਤੇ ਪੁਸਤਕ ਸੂਚੀ

Transaction Mode

Collaborative learning, Group Discussion, E team Teaching, Activities, Assessments, Collaborative teaching, Peer Teaching, Video Based Teaching, Quiz, Open talk, E team Teaching, Case analysis, Flipped Teaching

Course Title: ETHIC AND IPR

Course Code: MPB312

L	T	P	Cr.
4	0	0	4

Total Hours 60

Course Learning Outcomes: After completion of this course, the learner will be able to

1. ਸਵੈ ਅਧਿਐਨ ਰਾਹੀਂ ਵਾਸਤਵਿਕਤਾ ਦੀ ਪ੍ਰਸਤੁਤੀ ।
2. ਚੇਤਨਾ ਨੂੰ ਗੁਣਾਤਮਕ ਤੌਰ ਤੇ ਵਿਕਸਤ ਕਰ ਸਕਣਗੇ ।
3. ਵਿਸ਼ਵ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਇਸਦੇ ਪ੍ਰਭਾਵਾਂ ਤੇ ਜਾਣੂ ਹੋਣਗੇ, ।
4. ਅਨੁਭਵ ਵਿਚ ਅਭਿਆਸ ਸਹਿਤ ਵਾਧਾ ਹੋਵੇਗਾ।

Course Content

ਭਾਗ-ੳ

15 hours

ਨੈਤਿਕਤਾ: ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ, ਨੈਤਿਕ ਦਰਸ਼ਨ, ਨੈਤਿਕ ਨਿਰਣੇ ਅਤੇ ਪ੍ਰਤੀਕ੍ਰਿਆਵਾਂ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ, ਦਾਇਰੇ, ਵਿਗਿਆਨ ਅਤੇ ਖੋਜ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਨੈਤਿਕਤਾ, ਬੌਧਿਕ ਇਮਾਨਦਾਰੀ ਅਤੇ ਖੋਜ ਦੀ ਇਕਸਾਰਤਾ ਵਿਗਿਆਨਕ ਦੁਰਵਿਹਾਰ ਝੂਠ, ਮਨਘੜਤ, ਅਤੇ ਸਾਹਿਤਕ ਸਾਹਿਤਕ ਚੋਰੀ (FFP)

ਭਾਗ-ਅ

15 hours

ਬੇਲੋੜੇ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਨ: ਡੁਪਲੀਕੇਟ ਅਤੇ ਓਵਰਲੈਪਿੰਗ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਨ, ਸਲਾਮੀ . ਚੋਣਵੀਂ ਰਿਪੋਰਟਿੰਗ ਅਤੇ ਡੇਟਾ ਦੀ ਗਲਤ ਪੇਸ਼ਕਾਰੀ, ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਨ ਨੈਤਿਕਤਾ; ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ, ਜਾਣ-ਪਛਾਣ ਅਤੇ ਮਹੱਤਤਾ)

ਭਾਗ-ੳ

15 hours

ਬੌਧਿਕ ਸੰਪੱਤੀ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੀ ਜਾਣ-ਪਛਾਣ: ਸੰਕਲਪ ਅਤੇ ਸਿਧਾਂਤ, ਬੌਧਿਕ ਸੰਪੱਤੀ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੀਆਂ ਕਿਸਮਾਂ, ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਆਈਪੀਆਰ ਦੇ ਵਿਕਾਸ ਦੇ ਫਾਇਦੇ ਅਤੇ ਨੁਕਸਾਨ, ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਆਈਪੀਆਰ ਦੀ ਭੂਮਿਕਾ ਅਤੇ ਦੇਣਦਾਰੀਆਂ।

ਭਾਗ-ਸ

15 hours

ਟ੍ਰੇਡਮਾਰਕ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ - ਟ੍ਰੇਡਮਾਰਕ ਦੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਵਰਤੇ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਚਿੰਨ੍ਹ-ਕਿਸਮਾਂ, ਟ੍ਰੇਡਮਾਰਕ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਅਤੇ ਕਾਰਜ, ਟ੍ਰੇਡਮਾਰਕ ਸੁਰੱਖਿਆ, ਟ੍ਰੇਡਮਾਰਕ ਰਜਿਸਟ੍ਰੇਸ਼ਨ, ਟ੍ਰੇਡ ਮਾਰਕ ਦੀ ਚੋਣ ਅਤੇ ਮੁਲਾਂਕਣ, ਟ੍ਰੇਡ ਮਾਰਕ ਰਜਿਸਟ੍ਰੇਸ਼ਨ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ।

Transaction Mode: Lecture, Problem Solving, blended learning, Discussion. innovative, learner centered, co-learning, self-directed, online learning, techniques etc.

Course Title: PROFICENCY IN TEACHING

Course Code: MPB397

L	T	P	Credits
2	0	0	2

Total Hours: 30

Learning Outcomes

After completion of this course, the learner will be able to:

1. ਸਿੱਖਿਆਰਥੀ-ਕ੍ਰੇਡਿਟ ਸਿੱਖਿਆ ਯੋਜਨਾਵਾਂ ਅਤੇ ਸਿੱਖਣ ਦੇ ਨਤੀਜਿਆਂ ਨੂੰ ਡਿਜ਼ਾਇਨ ਕਰਨਾ
2. ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਲਈ ਨਵੀਂ ਅਧਿਆਪਨ ਰਣਨੀਤੀਆਂ ਅਤੇ ਤਕਨਾਲੋਜੀਆਂ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨਾ।
3. ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਦੀ ਸਿਖਲਾਈ ਦਾ ਮੁਲਾਂਕਣ ਕਰਨ ਲਈ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਮੁਲਾਂਕਣ ਤਰੀਕਿਆਂ ਦਾ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ ਯੋਗ ਬਣਨਾ।
4. ਪ੍ਰਭਾਵਸ਼ਾਲੀ ਸੰਚਾਰ ਅਤੇ ਕਲਾਸਰੂਮ ਪ੍ਰਬੰਧਨ ਦਾ ਹੁਨਰ ਵਿਕਸਤ ਕਰਨਾ।

Course content**UNIT I****10 Hours**

ਕੋਰਸ ਅਤੇ ਇਸ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਦੀ ਸੰਖੇਪ ਜਾਣਕਾਰੀ 1-2 ਸਿਧਾਂਤ ਅਤੇ ਅਧਿਆਪਨ ਸਿੱਖਣ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤ ਬਾਰੇ ਸੰਖੇਪ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦਿਓ- ਸਿੱਖਣ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਵਿੱਚ ਅਧਿਆਪਕ ਅਤੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਦੀ ਭੂਮਿਕਾ ਨੂੰ ਸਮਝਣਾ- ਸਪਸ਼ਟ ਅਤੇ ਮਾਪਣ ਯੋਗ ਸਿੱਖਣ ਦੇ ਨਤੀਜਿਆਂ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚ ਕਰਨਾ

ਭਾਵ ਕੁਦਰਤ, ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ, ਦਾਇਰੇ ਅਤੇ ਮਹੱਤਵ ਪੈਡਾਗੋਜੀ, ਐਂਡਰਾਗੋਜੀ, ਅਤੇ ਹਿਊਟਾਗੋਜੀ - ਸਿਖਾਉਣ ਲਈ ਹੁਨਰ- ਅਧਾਰਿਤ ਪਹੁੰਚ (ਸਿਖਾਉਣ ਦੇ ਹੁਨਰ), ਮਾਈਕਰੋ-ਟੀਚਿੰਗ, ਮੈਕਰੋ ਟੀਚਿੰਗ। ਅਧਿਆਪਨ ਦੇ ਢੰਗ ਅਤੇ ਪਹੁੰਚ - CAM, ਢਾਂਚਾ- ਫੰਕਸ਼ਨ ਪਹੁੰਚ, ਸਿੰਥੈਟਿਕ ਅਤੇ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣਾਤਮਕ ਪਹੁੰਚ, ਨਿਆਂ-ਸ਼ਾਸਤਰੀ ਪੁੱਛਗਿੱਛ ਮਾਡਲ

UNIT II

6 Hours

ਸਿਖਿਆਰਥੀਆਂ ਦੀਆਂ ਵਿਭਿੰਨ ਲੋੜਾਂ ਅਤੇ ਪਿਛੋਕੜ ਨੂੰ ਸਮਝਣਾ - ਇੱਕ ਸੰਮਿਲਿਤ ਅਤੇ ਸਹਾਇਕ ਸਿੱਖਣ ਦਾ ਮਾਹੌਲ ਬਣਾਉਣਾ - ਸਰਗਰਮ ਸਿੱਖਣ ਅਤੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਦੀ ਸ਼ਮੂਲੀਅਤ ਦੀਆਂ ਰਣਨੀਤੀਆਂ ਦੀ ਸਹੂਲਤ ਲੈਕਚਰ, ਵਿਚਾਰ-ਵਟਾਂਦਰੇ, ਅਤੇ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ - ਸਮੂਹ ਕੰਮ, ਸਹਿਯੋਗੀ ਸਿਖਲਾਈ, ਅਤੇ ਸਹਿਕਾਰੀ ਸਿਖਲਾਈ - ਸਮੱਸਿਆ- ਅਧਾਰਿਤ ਸਿਖਲਾਈ, ਕੇਸ ਅਧਿਐਨ, ਅਤੇ ਸਿਮੂਲੇਸ਼ਨ

UNIT III

7 Hours

ਟੈਕਨੋਲੋਜੀ ਟੂਲਸ ਨੂੰ ਹਦਾਇਤਾਂ ਵਿੱਚ ਜੋੜਨਾ - ਐਨਲਾਈਨ, ਮਿਸ਼ਰਤ ਸਿਖਲਾਈ, ਫਲਿੱਪਡ ਲਰਨਿੰਗ, ਅਤੇ ਐਮ-ਲਰਨਿੰਗ ਪਹੁੰਚ - ਵਿਦਿਅਕ ਸੌਫਟਵੇਅਰ ਅਤੇ ਪਲੇਟਫਾਰਮਾਂ ਦੀ ਪ੍ਰਭਾਵਸ਼ਾਲੀ ਢੰਗ ਨਾਲ ਵਰਤੋਂ ਕਰਨਾ
ਰਚਨਾਤਮਕ ਅਤੇ ਸੰਖੇਪ ਮੁਲਾਂਕਣ ਵਿਧੀਆਂ - ਮੁਲਾਂਕਣ, ਮੁਲਾਂਕਣ ਅਤੇ ਮਾਪ, ਈ-ਮੁਲਾਂਕਣ ਸਾਧਨਾਂ ਵਿਚਕਾਰ ਅੰਤਰ,

UNIT IV

7 Hours

ਅਧਿਆਪਨ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਤੀਬਿੰਬਤ ਅਭਿਆਸ ਦੀ ਮਹੱਤਤਾ - ਅਧਿਆਪਨ ਦੀ ਪ੍ਰਭਾਵਸ਼ੀਲਤਾ ਦਾ ਸਵੈ-ਮੁਲਾਂਕਣ ਅਤੇ ਮੁਲਾਂਕਣ - ਪੇਸ਼ੇਵਰ ਵਿਕਾਸ ਦੀ ਲੋੜ - ਬਹੁ-ਸੱਭਿਆਚਾਰਕ ਅਤੇ ਅੰਤਰਰਾਸ਼ਟਰੀ ਕਲਾਸਰੂਮਾਂ ਵਿੱਚ ਪੜ੍ਹਾਉਣਾ - ਸੱਭਿਆਚਾਰਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਜਵਾਬਦੇਹ ਅਧਿਆਪਨ ਅਭਿਆਸ

ਅਰਥ, ਅਧਿਆਪਨ ਮਾਡਲ ਦੀ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ - ਧਾਰਨਾਵਾਂ, ਮਹੱਤਵ, ਭੂਮਿਕਾ ਅਤੇ ਅਧਿਆਪਨ ਮਾਡਲ ਦੀ ਕਿਸਮ। ਇਤਿਹਾਸਕ ਅਧਿਆਪਨ ਮਾਡਲ, ਅਧਿਆਪਨ ਦਾ ਦਾਰਸ਼ਨਿਕ ਮਾਡਲ

Transaction Mode

Discussions, Case Studies, Microteaching, Classroom Observations, Peer Teaching: Video Analysis, Role-Playing, Lecture-cum-demonstration, Classroom Simulations, Reflective Journals/Blogs, Teaching Portfolios and Technology Integration, Flipped Teaching

Suggested Readings

- Ali, L. (2012). *Teacher education*. New Delhi: APH Publishing Corporation.
- Anandan, K. (2010). *Instructional technology in teacher education*. New Delhi: APH Publishing Corporation.

- Bruce R Joyce and Marsha Weil, *Models of Teaching*, Prentice Hall of India Pvt Ltd, 1985.
- Chalan, K. S. (2007). *Introduction to educational planning and management*. New Delhi: Anmol Publications Pvt. Ltd.
- Chand, T. (2008). *Principles of teaching*. New Delhi: Anmol Publications Pvt. Ltd.
- Chiniwar, P. S. (2014). *The technology of teaching*. New Delhi: Anmol Publications Pvt. Ltd.
- Curzon, L. B., & Tummons, J. (2004). *Teaching in future education*. U.S.A: Bloomsbury Academic Publications.
- Das, R.C. (1993): *Educational Technology – A Basic Text*, Sterling Publishers Pvt. Ltd.
- Evaut, M. *The International Encyclopedia of Educational Technology*.
- Gage N L, *Handbook of Research on Teaching*, Rand Mc Nally and Co., Chicago, 1968.
- Graeme, K. (1969): *Blackboard to Computers: A Guide to Educational Aids*, London, Ward Lock.
- Haas, K.B. and Packer, H.Q. (1990): *Preparation and Use of Audio Visual Aids*, 3rd Edition, Prentice Hall, Inc.
- Haseen Taj (2006): *modern Educational Technology*, Agra: H.P Bhargava Book House.
- Jarvis, M. (2015). *Brilliant ideas for ICT in the classroom*. New York: Routledge Publications.

Course Title: ਕੰਪਿਊਟਰ ਲੈਬ

Course Code: MPB314

L	T	P	Cr.
0	0	4	2

Total Hours:15

Course Learning Outcomes: After completion of this course, the learner will be able to

- 1 ਕੰਪਿਊਟਰ ਸੰਬੰਧਿਤ ਵਿਭਿੰਨ ਅੰਗਾਂ ਅਤੇ ਸੰਦਾਂ ਤੇ ਜਾਣੂ ਹੋਣਗੇ।
- 2 ਕੰਪਿਊਟਰ ਦੀ ਵਿਹਾਰਕ ਵਰਤੋਂ ਸੰਬੰਧੀ ਯੋਗਤਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨਗੇ।
- 3 ਇੰਟਰਨੈੱਟ ਦੀ ਸੁਚੱਜੀ ਸਿੱਖਿਆ ਕੇਂਦਰਤ ਵਰਤੋਂ ਵਿਚ ਕੁਸ਼ਲਤਾ ਹਾਸਲ ਕਰਨਗੇ।

Course Content

ਭਾਗ-ੳ

7 Hours

ਮਾਈਕਰੋਸਾਫਟ ਐਕਸਲ ਵਿੱਚ ਚਾਰਟ ਗ੍ਰਾਫ ਤਿਆਰ ਕਰਨਾ, ਪਾਵਰ ਪੁਆਇੰਟ ਪੇਸ਼ਕਾਰੀ, ਟੈਂਪਲੇਟਸ ਅਤੇ ਵਿਜ਼ਾਰਡ, ਵਰਡ ਬੇਸਿਕਸ, ਥੀਸਿਸ ਰਾਈਟਿੰਗ ਫਾਰਮੈਟ ਅਤੇ ਵਿਗਿਆਨਕ ਸੰਪਾਦਨ ਸਾਧਨਾਂ ਨਾਲ ਇੱਕ ਨਵਾਂ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਬਣਾਉਣਾ। ਸਟਾਈਲ ਫਾਰਮੈਟ (MLA ਅਤੇ APA)

ਭਾਗ-ਅ

8 Hours

ਸ਼ਬਦ ਡਰਾਈਂਗ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾਵਾਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਨਾ, ਟੇਬਲਾਂ ਨੂੰ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰਨਾ (ਜੋੜਨਾ, ਮਿਟਾਉਣਾ। ਕਤਾਰਾਂ ਅਤੇ ਕਾਲਮਾਂ ਨੂੰ ਸੋਧਣਾ-ਮਿਲਾਉਣਾ ਅਤੇ ਸੈੱਲਾਂ ਨੂੰ ਵੰਡਣਾ)। ਟੇਬਲ ਵਿੱਚ ਫਾਰਮੂਲੇ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਨਾ, ਟੈਕਸਟ ਨੂੰ ਟੇਬਲ ਵਿੱਚ ਬਦਲਣਾ ਅਤੇ ਇਸਦੇ ਉਲਟ, ਮੇਲ ਮਰਜ਼ ਟੂਲ। ਵਰਕਬੁੱਕਾਂ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧਨ ਕਰਨਾ। ਵਰਕਸ਼ੀਟਾਂ ਨਾਲ ਕੰਮ ਕਰਨਾ

Transaction Mode: Lecture, Problem Solving, blended learning, Discussion, audio, video. innovative, learner centered, co-learning, self-directed, online learning, techniques etc.

ਸਹਾਇਕ ਪੁਸਤਕ ਸੂਚੀ

- Leon & Leon, “Introduction to Computers”, Vikas Publishing House, New Delhi
- Saxena S., “MS Office Xp for Everyone”, Vikas Publishing House, New Delhi, 2007
- June Jamrich Parsons, “Computer Concepts”, Thomson Learning, 7th Edition, Bombay

Reference Books:

White, “Data Communications & Computer Network”, Thomson Learning, Bombay

- Comer, “Computer networks and Internet”, Pearson Education, 4e

Website/Links/Online Portal/ICT

- <https://www.researchgate.net>
- https://www.youtube.com/playlist?list=PLWPirh4EWFpF_2T13UeEgZWZHc8nHBuXp

Course Title: Service Learning
Course Code: MPB396

L	T	P	Cr.
0	0	4	2

Learning Outcomes

On the completion of the course, the students will be able to

1. ਸਬੰਧ ਸਥਾਪਤ ਕਰਨ ਅਤੇ ਰਿਸ਼ਤੇ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਭਾਈਚਾਰਕ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ ਵਿੱਚ ਹਿੱਸਾ ਲਓ।
2. ਕਮਿਊਨਿਟੀ ਦੇ ਮੈਂਬਰਾਂ ਨਾਲ ਗੱਲਬਾਤ ਰਾਹੀਂ ਭਾਈਚਾਰੇ ਦੀਆਂ ਲੋੜਾਂ ਦਾ ਮੁਲਾਂਕਣ ਕਰੋ।
3. ਸਮਾਜ ਦੀਆਂ ਲੋੜਾਂ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕਰਨ ਵਾਲੀਆਂ ਪਹਿਲਕਦਮੀਆਂ ਨੂੰ ਵਿਕਸਿਤ ਅਤੇ ਲਾਗੂ ਕਰੋ।
4. ਨਿੱਜੀ ਵਿਕਾਸ, ਭਾਈਚਾਰਕ ਪ੍ਰਭਾਵ ਅਤੇ ਸੇਵਾ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਨੈਤਿਕ ਵਿਚਾਰਾਂ 'ਤੇ ਪ੍ਰਤੀਬਿੰਬਤ ਕਰੋ।

Course Content

ਇਸ ਕੋਰਸ ਦਾ ਉਦੇਸ਼ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਨੂੰ ਸਾਰਥਕ ਸੇਵਾ-ਸਿਖਲਾਈ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰਨਾ ਹੈ ਜੋ ਕਮਿਊਨਿਟੀ ਲਿੰਕਿੰਗ ਨੂੰ ਉਤਸ਼ਾਹਿਤ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਕਮਿਊਨਿਟੀ-ਆਧਾਰਿਤ ਪ੍ਰੋਜੈਕਟਾਂ ਵਿੱਚ ਸਰਗਰਮੀ ਨਾਲ ਹਿੱਸਾ ਲੈਣਗੇ, ਕਮਿਊਨਿਟੀ ਮੈਂਬਰਾਂ ਅਤੇ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਨਾਲ ਸਹਿਯੋਗ ਕਰਨਗੇ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਦੀਆਂ ਸੇਵਾ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ ਦੇ ਪ੍ਰਭਾਵ ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਣਗੇ। ਇਸ ਅਨੁਭਵੀ ਸਿੱਖਣ ਦੀ ਪਹੁੰਚ ਦੁਆਰਾ, ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਭਾਈਚਾਰੇ ਦੀਆਂ ਲੋੜਾਂ ਦੀ ਡੂੰਘੀ ਸਮਝ ਵਿਕਸਿਤ ਕਰਨਗੇ, ਵਿਭਿੰਨ ਹਿੱਸੇਦਾਰਾਂ ਨਾਲ ਸਬੰਧ ਬਣਾਉਣਗੇ ਅਤੇ ਭਾਈਚਾਰਕ ਵਿਕਾਸ ਵਿੱਚ ਯੋਗਦਾਨ ਪਾਉਣਗੇ।

ਇਸ ਕੋਰਸ ਵਿੱਚ, ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਤੋਂ ਉਮੀਦ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਸਮੇਸਟਰ ਦੌਰਾਨ ਕਮਿਊਨਿਟੀ ਵਿੱਚ ਮੌਜੂਦ ਰਹਿਣ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਕੰਮ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਨਿਯਮਿਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਆਪਣੇ ਅਨੁਭਵਾਂ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨ। ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਸੇਵਾ ਸਿਖਲਾਈ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਨ ਲਈ ਅਨੁਭਵੀ ਸਿਖਲਾਈ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਨਗੇ। ਉਹ ਮੁੱਖ ਸਿਧਾਂਤਕ, ਵਿਧੀਗਤ ਅਤੇ ਲਾਗੂ ਮੁੱਦਿਆਂ ਦਾ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ ਕਰਨ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਸਮਝ ਰੱਖਣ ਦੇ ਯੋਗ ਹੋਣਗੇ।

10 ਸਮਾਜ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ ਦੀ ਚੋਣ ਕਰੇ ਜੋ ਨੇੜਲੇ ਪਿੰਡਾਂ ਵਿੱਚ ਕੀਤੀਆਂ ਜਾਣੀਆਂ ਹਨ। 8-10 ਦੇ ਸਮੂਹਾਂ ਵਿੱਚ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਇੱਕ ਗਤੀਵਿਧੀ 'ਤੇ ਕੰਮ ਕਰਨਗੇ।

Evaluation Criteria

1. ਹਰੇਕ ਗਤੀਵਿਧੀ ਦਾ ਮੁਲਾਂਕਣ 10 ਅੰਕਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਉਸੇ ਦਿਨ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ।
2. 100 ਵਿੱਚੋਂ ਕੁੱਲ 10 ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ ਦਾ ਮੁਲਾਂਕਣ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ ਅਤੇ ਪ੍ਰੀਖਿਆ ਸ਼ਾਖਾ ਨੂੰ ਸੌਂਪਿਆ ਜਾਵੇਗਾ।

Activity Evaluation

1. ਗਤੀਵਿਧੀ ਦੀ ਕਿਸਮ- 2 ਅੰਕ
2. ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਦੀ ਭਾਗੀਦਾਰੀ- 2 ਅੰਕ
3. ਗਤੀਵਿਧੀ ਵਿੱਚ ਸ਼ਮੂਲੀਅਤ- 2 ਅੰਕ
4. ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ ਦਾ ਨਤੀਜਾ- 2 ਅੰਕ
5. ਹਾਜ਼ਰੀ- 2 ਅੰਕ

Transaction Mode

Problem-solving learning, Blended learning, Gamification, Cooperative learning, Inquiry-based learning, Visualization, Group discussion, Experiential learning, Active participation.

Semester: 4th

Course Title: ਖੋਜ - ਨਿਬੰਧ (Dissertation)

Course Code: MPB401

L	T	P	Cr.
0	0	0	20

Course Learning

Outcomes: After successful completion of this course, the students will be able .

1. ਖੋਜ ਨਿਬੰਧ ਲਈ ਚੁਣੇ ਵਿਸ਼ੇ/ ਸਮੱਸਿਆ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਿਤ ਪ੍ਰਾਪਤ ਸਾਹਿਤ ਦੇ ਸਰੋਤਾਂ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚਣ ਦੇ ਸਮਰੱਥ ਹੋਣਗੇ।
2. ਸਾਹਿਤ ਦਾ ਮੁਲਾਂਕਣ ਕਰਨ ਦੇ ਸਮਰੱਥ ਹੋਣਗੇ।

3. ਅਕਾਦਮਿਕ ਅਤੇ ਸਾਹਿਤਕ ਸੰਕਲਪਾਂ ਦੀ ਮਦਦ ਨਾਲ ਆਪਣੀ ਗੱਲ ਦਲੀਲ ਨਾਲ ਕਰ ਸਕਣਗੇ।
4. ਆਪਣੇ ਚੁਣੇ ਗਏ ਵਿਸ਼ੇ ਸੰਬੰਧੀ / ਇੰਟਰਨਸ਼ਿਪ ਨੂੰ ਮੁਕੰਮਲ ਕਰਕੇ ਪ੍ਰੋਜੈਕਟ ਪੇਸ਼ ਕਰਨ ਦੇਣ ਦੇ ਸਮਰੱਥ ਹੋਣਗੇ।

Course Content

ਇਸ ਕੋਰਸ ਵਿੱਚ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਚੁਣੇ ਗਏ ਵਿਸ਼ੇ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਿਤ ਪਹਿਲਾ ਹੋਏ ਖੋਜ ਕਾਰਜਾਂ ਦੇ ਆਧਾਰ ਤੇ ਪ੍ਰਾਪਤ ਅਧਿਐਨ: ਰਚਨਾਕਾਰ ਤੇ ਰਚਨਾ/ਸਮੱਸਿਆਕਾਰ ਤੇ ਸਮੀਖਿਆ ਸੰਬੰਧੀ ਸਮੱਗਰੀ ਦੇ ਹਵਾਲੇ ਨਾਲ ਆਧਿਆਇ ਤਿਆਰ ਕਰੇਗਾ। ਖੋਜ ਕਾਰਜ ਲਈ ਅਪਣਾਈ ਜਾਣ ਵਾਲੀ ਅਧਿਐਨ ਵਿਧੀ ਸੰਬੰਧੀ ਸੰਖਿਪਤ ਆਧਿਆਇ ਤਿਆਰ ਕਰੇਗਾ। ਖੋਜ ਕਾਰਜ ਲਈ ਚੁਣੀ ਗਈ ਸਮੱਗਰੀ ਦਾ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣਾਤਮਕ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਤੋਂ ਅਧਿਐਨ ਕਰੇਗਾ। ਖੋਜ - ਕਾਰਜ ਤੋਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਸਿੱਟਿਆਂ ਸਮੇਤ ਸਮੁੱਚੇ ਖੋਜ ਕਾਰਜ ਨੂੰ ਖੋਜ ਵਿਧੀ ਅਨੁਸਾਰ ਯੋਜਨਾ ਸਹਿਤ, ਵਿਉਂਤਬੱਧ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਖੋਜ ਨਿਬੰਧ ਸਵਜੋਂ ਮੁਕੰਮਲ ਕਰੇਗਾ।

Transaction Mode: Self-learning, project method, Mentoring. audio, video. innovative, learner centered, co-learning, self-directed, online learning, techniques etc